

ISSN: 2636-7599

Sosyal Bilimler Akademi Dergisi

The Journal of Social Sciences Academy

İÇİNDEKİLER

IPAD INTERVENTION FOR COMMUNICATION SKILLS OF CHILDREN.....	1
PLAY THERAPY EFFECTIVENESS AND ISSUES.....	12
SEYYİD MUHAMMED ALİ CEMALZÂDE İLE ÖMER SEYFETTİN'İN HİKAYELERİNDE MİLLİYETÇİLİĞİN TEMEL ÖĞESİ OLARAK DİL'E BAKIŞ.....	26
BİR VAROLUŞSAL KAYGI ALANI OLARAK MEKÂN.....	35
TMS 17 KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN.....	42

CONTENTS

OTİZMLİ ÇOCUKLARIN İLETİŞİM BECERİLERİNDE IPAD DESTEĞİ.....	1
OYUN TERAPİSİNİN ETKİLİLİĞİ VE SORUNLAR.....	12
VIEW TO LANGUAGE AS THE BASIS OF NATIONALISM AT THE STORIES OF SEYYED MOHAMMAD ALI JEMALZÂDEH AND ÖMER SEYFETTİN.....	26
THE PLACE AS AN EXISTENTIAL CONCERN AREA.....	35
REPORTING FINANCIAL LEASING TRANSACTIONS WITHIN IAS 17.....	42

ISSN: 2636-7599

Sosyal Bilimler Akademi Dergisi

The Journal of Social Sciences Academy

MERHABA...

Değerli Bilim İnsanları,

2018 Mayıs ayında sizlerle ilk sayımızı çıkarmak suretiyle tanışmış bulunmaktayız. İlk sayımız, ilk tecrübemiz olması sebebiyle siz değerli yazar ve hakemlerimize bize yaptığımız destekten dolayı teşekkürlerimizi sunarız.

Kısaca bilgi vermek gerekirse ilk sayımızda yurtdışında doktora eğitimleri devam eden iki yazarımızın İngilizce makalelerine yer verdik. Bununla beraber Türkiye'nin farklı üniversitelerinden hocalarımızın iki adet Türkçe çalışmalarını yayımladık. Sosyal bilimler olmamız hasebiyle Sosyoloji, Edebiyat ve Muhasebe ile ilgili çalışmalarımızı akademi dünyasına kazandırdık.

Yılda iki defa çıkarmayı planladığımız Sosyal Bilimler Akademi Dergisi'ne sosyal bilimler alanındaki çalışmalarınızla katkılarınızı bekleriz.

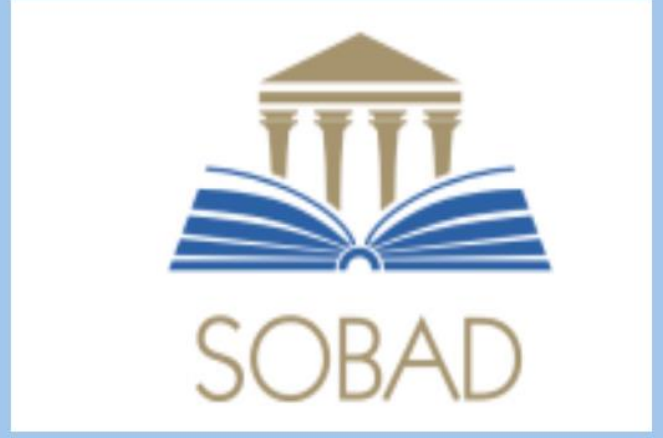
Kasım 2018 Sayısı'nda görüşmek ümidiyle...

Editör Kurulu

Sosyal Bilimler Akademi Dergisi

(SOBAD)

**Sosyal Bilimler
Akademi
Dergisi**
The Journal of
Social Sciences
Academy

Yıl: 2018 Cilt: 1 Sayı: 1

E-ISSN: 2636-7599

Year: 2018 Volume: 1 Issue: 1

**www.sosbilimlerakademidergisi.com
sosyalbilimlerakademidergisi@gmail.com**

**IPAD INTERVENTION FOR COMMUNICATION SKILLS OF CHILDREN
WITH AUTISM**

OTIZMLI ÇOCUKLARIN İLETİŞİM BECERİLERİNDE İPAD DESTEĞİ

Abdullah ÇİFTÇİ*

Abstract

Nowadays, technology is being instrumentalized for educational purpose to support the academic and social skills development of children with autism. This paper aims to discover an appropriate intervention to promote communication skills for better engagement to social life. iPad is being used as an intervention by using speech-generating applications, such as Proloquo2Go, a programme which is being analysed by many researchers to determine how an augmentative and alternative communication (AAC) system can enhance the development of communication skills of children with autism. The mobile application provides features of accessibility, portability and affordability. Individualisation and customisation of the application allow to adjust the intervention in accordance with the need of children, therefore the use of mobile devices for educational purpose increases. Children with autism improve their communication and social skills by using such applications and their perception towards mobile devices are positive. The affordability, accessibility, or popularity of the application however might not necessarily entail that the intervention method is exactly appropriate.

Key Words: Intervention, Ipad, Skills, Children With Autism, Proloquo2Go.

Özet

Günümüzde, teknoloji, otizmlı çocukların akademik ve sosyal beceri gelişimini desteklemek amacıyla eğitim amaçlı araçsallaştırılmaktadır. Bu çalışma, sosyal yaşama daha iyi katılım için iletişim becerilerini geliştirme adına uygun bir yöntemi ifade etmeyi amaçlamaktadır. iPad, otizmlı çocukların iletişim becerilerinin gelişimini nasıl daha iyi geliştirebileceğini belirlemek amacıyla birçok araştırmacı tarafından analiz edilen bir program olan Proloquo2Go gibi konuşma uygulamalarını kullanarak bir destekleme aygıtı olarak kullanılmaktadır. Mobil uygulama, erişilebilirlik, taşınabilirlik ve satın alınabilirlik özellikleri sunmaktadır. Uygulamanın kişiselleştirilmesi ve özelleştirilmesi, desteklenmenin çocukların ihtiyacına göre ayarlanmasını sağlar, bu nedenle eğitim amaçlı mobil cihazların kullanımı artırmaktadır. Otizmlı çocuklar bu tür uygulamaları kullanımları iletişim ve sosyal becerilerini geliştirmekte ve mobil cihazlara yönelik algılarını pozitif etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Destek, Ipad, Beceriler, Otizmlı Çocuklar, Proloquo2Go.

* Doctoral, Institute of Education, University College London

Ipad Intervention for Communication Skills of Children with Autism

Introduction

Children with autism lack communication and verbal skills, not to mention nonverbal communication (Banda and Koul, 2014). The Augmentative and Alternative Communication (AAC) system which uses pictures, photos, symbols, written words, hand gestures and manual signs, help children with autism create conducive communication environments (Boyd et al., 2015). The multi-purpose device called the iPad has been utilised for education, social networking, entertainment, gaming, and information purposes for several years; it is now being used to support the different needs of children with special needs (O'Malley et al., 2014). Since the iPad is being used for this purpose, the next logical step would be to develop an AAC application for that device to be used in schools and by families with children who have autism (McNaughton and Light, 2013).

This paper aims to discover an appropriate intervention method for providing children with autism the communication skills to engage them in social life and to create an environment in which might make them more independent. iPads can be used as an intervention device by using the Proloquo2Go application, a programme which is being analysed by many researchers in order to determine whether it enhances the communication skills of children with autism (Boyd et al., 2015). Furthermore, Proloquo2Go is an affordable and accessible application (Kings et al., 2014). This app provides one with the opportunity of customising the concept of intervention for an individual who may have different needs and strengths (Boyd et al., 2015). For example, children with autism can create sentences with Proloquo2Go by tapping related icons which indicate their needs, ideas and wants (Sigafos et al., 2013).

Autism and Augmentative and Alternative Communication

It has been indicated that children with autism have difficulties with developing sufficient speech for daily use (Chien et al., 2015; Smith and Sung, 2014). In addition, it has been reported that more than 50% of individuals with autism have difficulties with nonverbal communication (e.g., making eye contact, gesturing and pointing), as well as limited verbal skills (Alzrayer, Banda and Koul, 2014; Boyd et al., 2015). Moreover, they might display challenging and repetitive behaviour, have social, sensory and motor problems, and differences in intellectual functioning (Alzrayer, Banda and Koul, 2014; Boyd et al., 2015). Based on the latest statistical update, one in eighty-eight children develop autism, with autism being four times more prevalent in boys than in girls (Hill and Flores, 2014). Nevertheless, many such children do not receive sufficient intervention in order to enhance their communication skills.

Augmentative and Alternative Communication (AAC) interventions are being recognised amongst researchers as being one of the most effective methods of improving communication skills in children with autism (Alzrayer, Banda and Koul, 2014; Xin and Leonard, 2014; Grace et al., 2014). This system includes using pictures, photos, symbols, manual signs, hand gestures and written words that stimulate and facilitate the formation of opinions, ideas, needs and wants by using visual

presentations (Boyd et al., 2015; van der Meer et al., 2015; Xin and Leonard, 2014). Picture exchange communication systems and speech-generating devices (SGD), which can all be used by means of an iPad, are common methods of ACC (Alzayer, Banda and Koul, 2014; van der Meer et al. 2013; Chan et al., 2014). However, the effectiveness of AAC depends on the experiences, approaches and expectations of the user's communication partners (parents and teachers) (Desai et al., 2014). The lack of common experiences and motivations amongst the partners might bring them to abandon the AAC system (Desai et al., 2014). Parents and teachers with enough knowledge, awareness, experiences and skills might increase the effectiveness of AAC system (Desai et al., 2014). On the other hand, increase in the use of computerised communication might limit face-to-face, humanised way of communication.

iPad for Intervention

Technology is being widely used for educational purposes, with many different kinds of app, and programme in order to provide interventionary support for children with autism so that they may better learn academic, social, and communication skills (Smith and Sung, 2014; Odom et al., 2014; Lorah et al., 2013). In addition, it has been indicated that mobile technologies such as the iPad are cheaper, more available and procurable than traditional AAC devices (McNaughton and Light, 2013). The wide availability of mobile devices is the key reason for using these devices for any purpose. In reviewing 15 studies, the research of Kagohara et al. (2013) posits that the iPad is an applicable technological device for supporting the many different needs of children with autism (Lee et al., 2013). Furthermore, the iPad is compatible with a plethora of apps which were built for the sole purpose of developing the communication skills of children with autism. More researches, however, should be conducted to improve programmes for developing different types of verbal behaviour (Alzayer, Banda and Koul, 2014).

iPads can be used in conjunction with AAC systems for supporting the communication skills of children with autism by using picture-based communication boards or electronic speech-generating devices (Waddington et al., 2014). The iPad and AAC systems are similar in that they both use picture-based and speech-based communication boards, with children selecting an icon which either relates to a corresponding picture or speech output for the ultimate purpose of helping them communicate and express their needs (van der Meer et al., 2012). Sigafoos et al. (2014) suggest that the methods which are most suitable to the needs, strengths, and weaknesses of autistic children should be identified (Sigafoos et al., 2014). As King et al. (2014) suggests, both systems can either be used to work together or be synthesised for promoting the communication skills of autistic children. Nevertheless, one can create picture-based systems by using the iPad which, in turn, could help improve the communication skills of autistic children by creating sentences with pictures for the purpose of teaching students colour, fruits, vegetables, foods, jobs and items with pictures (Chen et al., 2015).

Ipad Intervention for Communication Skills of Children with Autism

On the other hand, some researchers have claimed that using the iPad is more normalising and less stigmatising for children with special needs (Lorah et al., 2013) and has a positive impact on peer acceptance (Flores et al., 2012). Nevertheless, visual presentations are often preferred by students with autism, and animated or video presentations are more effective when used to teach them (Odom et al., 2014). Children with autism show interest in smiling, sound effects, and playfulness (Vellonen et al., 2012), with all of these features being easily supplied by simply using an iPad. It has also been claimed that children with autism tend to use electronic media more often; and that, moreover, the game-like nature of using technology may be more interesting for them (King, Thomezcek, Voreis and Scott, 2014). However, iPad use may increase social isolation, repetitive and stereotypical movements, and reduce social interaction (ibid). also, the gamification of the education can lead to perceiving education as a game and entertainment only. This approach can transfer the understanding towards education in the foreseeable future as now use of video games and gamification of other aspect are very common practice.

On the other hand, there are still some drawbacks in using the iPad, such as having very limited alternative access methods, a lack of trained people, and it can easily be diverted from its educational purpose to that of providing entertainment (Alzrayer, Banda and Koul, 2014). Nevertheless, people still prefer the iPad. Indeed, in a survey, they indicated their preference for using the iPad, saying that it is easy to use, that they spend less time preparing for things, that it can be implemented using only a few materials, and that participants can increase their communication skills (Flores et al., 2012). However, these results did not demonstrate that the use of AAC compatible iPads was better than using other types of intervention method (ibid). The important question is whether children with autism can successfully learn from iPads as an Speech-Generating Device (SGD) intervention which gives opportunity to create sentences with voice output by tapping icons, for engaging in communication (Sigafos et al., 2013; Still et al., 2014). The study also suggests that children with autism can be taught to use iPads in order to learn SGD (Sigafos et al., 2013; van der Meer et al., 2013).

The benefits of using SGD software with iPads include its mobility, its affordability when compared to traditional AAC devices, its social acceptability and high quality of voice output (Lee et al., 2013; Still et al., 2014); moreover, it can be individualised based on its needs and strengths (Hill and Flores, 2014). It is cost efficient, easy to operate, and more portable compared to traditional SGDs (King, Thomezcek, Voreis and Scott, 2014). In addition, iPads can easily be used in the mainstream because of its being socially acceptable and because it might help teachers to diversify and differentiate their teaching methods (McNaughton and Light, 2013). On the other hand, in one study, one student indicated that “I felt a sense of normalcy and acceptance” when using the device, with another student saying that: “I have [a] disability. Kids using an iPad have [a] device that says, I’m cool. And being cool, [is like] being like anyone else” (McNaughton and Light, 2013, p. 108). Thus,

and has already been indicated by users of the iPad, its use might enhance their inclusion in the mainstream (van der Meer et al., 2015).

It might also increase the awareness of parents and teachers in that they can benefit from intervention, and their communication skills can also be increased by using the iPad since it is widely used in daily life (McNaughton and Light, 2013). SGD devices in iPads are being used for communicative functions to express wants and needs, as well as being part of interactions with other people (Waddington et al., 2014). The outcomes of some researches have suggested that the use of SGD through the iPad have often been successful in teaching children communication skills; nevertheless, it might be difficult for some students to use SGDs (Waddington et al., 2014). Moreover, some studies have shown that SGDs can improve communication skills and reduce inappropriate behaviours in autistic children (Flores et al., 2012) and facilitate their engagement in the classroom by teaching them important academic skills (King, Thomezcek, Voreis and Scott, 2014).

Applications for Communication

There are different SGD iPad apps for supporting communication skills in children with autism, such as the “Proloquo2Go” and “Sono Flex” (Xin and Leonard, 2014). Xin and Leonard's (2014) study focuses on the use of the iPad through speech-generating devices with apps like the Proloquo2Go software. Proloquo2Go contains a large number of icons, text-to-speech voices, colour-picture symbols and a vocabulary of over 7000 items (Hill and Flores, 2014). New vocabulary and concepts can be added in order to individualise the use of the software, and it might help children who dislike changes and prefer consistency with minimal disruptions (Xin and Leonard, 2014). The simple way with which one might use the software, like touching an icon on the screen, might reduce learning anxiety (ibid). Furthermore, the visual language is helpful for nonverbal children with autism (ibid). Thus, this kind of programme might be most beneficial for children with autism who have a strong visual capability; thus, the intervention should be designed around their needs, more focus on their strengths.

Nowadays, people are familiar with using the iPad, and the functionality and interconnectivity of the iPad increases its potential benefit in terms of intervention (McNaughton and Light, 2013). It includes available speech output for creating face-to-face interactions, available written output for the purpose of participating in educational activities, an internet connection for the purpose of gathering more information, access to multimedia such as video and photos for the purpose of enhancing presentations, texting, cell phones, and access to social media in order to increase social interactions and connections (McNaughton and Light, 2013). However, it might be difficult to keep the focus on communication because it might isolate educational outcomes, just focus on technology, and neglect the aim of enhancing the users' communication skills (ibid). If technology has the power to facilitate an effective relationship and interaction between children with special needs and their caregivers,

Ipad Intervention for Communication Skills of Children with Autism

teachers, and peers, then it can be used in order to make them more active in society and support their participation in daily life (ibid).

In order to gain benefit from apps before downloading that app, the skills and needs of children should be taken into consideration because recent surveys have found that these apps are often purchased without professional support or knowledge; for that reason, parents and children require technical support (ibid). The evaluation of apps for the purpose of finding an appropriate communication system might increase the effectiveness of intervention and decrease the frustration of parents and teachers (ibid). On the other hand, if the app cannot be individualised to create better supportive, communicative competence, children cannot take maximum benefit from their intervention. As King et al. (2014) indicates, however, the SGD intervention app Proloquo2Go can easily be individualised. For that reason, without the individualisation of the app, children with autism might not take maximum benefit from the use of the iPad (McNaughton and Light, 2013).

SGD Intervention Proloquo2Go

Speech generating devices like Proloquo2Go are portable electronic devices which use synthesised or digitised speech output (van der Meer and Rispoli, 2010). Students are taught to touch the icon on the screen to make the devices produce prerecorded messages such as “I want to drink juice” (ibid). There are instructional procedures for SGD which might be reviewed in order to implement the software effectively. This instruction contains a presentation of opportunity, a discriminative stimulus, reinforcement for communication, and prompts for behaviours from children with autism (ibid). Based on this, the SGD application Proloquo2Go can give autistic children the opportunity to eliminate the communication barrier associated with other AACs, such as manual signs, because children can understand better if a natural voice output is provided (King et al., 2014).

The SGD app Proloquo2Go has a video on YouTube which shows how it works (<https://www.youtube.com/watch?v=k4vHGK1zREE>). There is an app icon which opens by tapping the screen. After the app is opened, the home page on the screen will appear and will include many icons. At an essential level, Proloquo2Go includes the icon for the propositions and phrases of “I want, food, drinks, about me, I need help, toys, my tv and dvds, chat, I feel, activities, people, more, I want to go, home, school and I need a break.” Under all of these icons, there are more related options for children to express their needs, wants, ideas and opinions. As mentioned earlier, this programme can easily be individualised for a child by adding more options, favourite things about the children, their identity and special wishes, needs, opinions and information (King et al., 2014). In this video, we can see how Rayn uses Proloquo2Go (<https://www.youtube.com/watch?v=k4vHGK1zREE>). In addition, there are many more videos on YouTube which depict how Proloquo2Go can be used.

As can be seen from the videos, this SGD intervention app combine words, phrases, and sentences by clicking on icons for the purpose of creating sentences which express wishes, ideas, needs and wants from pre-recorded, or programmed, voice outputs (King et al., 2014). The application

works by creating sentences like “I would like a drink please or I would like to play with that toy” through the use of icons (Sigafos et al., 2014). Teaching children how to request things using Proloquo2Go by selecting icons from the screen of the iPad makes children learn quickly when compared with other AAC systems. They also, however, learnt requesting skills from other types of ACC systems as well (Kagohara et al., 2013). In another similar SGD app, “GoTalk Now,” children increased their communicative behavioural skills (Desai et al., 2014). Nevertheless, Hill and Flores (2014) have found that students demonstrated more requesting behaviours when they utilised Proloquo2Go.

The type of voice output should be taken into consideration because the lack of variability, as well as the robotic nature of the speech, might not be the best option for some students (van der Meer and Rispoli, 2010). If children are not comfortable with the synthesised voice, the mother's voice or the voice of someone who makes them comfortable can be used instead. The aim of the Proloquo2Go is to make children better understood and give them the opportunity of better communicating with others (ibid). Moreover, the Proloquo2Go can provide larger icons for the better convenience of its users which is one of the affordances of mobile devices (King et al., 2014). Furthermore, it can be claimed that using large screen devices might be more useful than using smaller ones for children with autism (Odom et al., 2014).

All of this demonstrates that children with autism prefer to learn with iPad interventions with well-established instructional procedures for enhancing their communication skills (Kagohara et al., 2013). On the other hand, even though SGDs require fewer training sessions in order to reach mastery (Lorah et al., 2013), some researchers have claimed that there is no difference in how quickly the children learned with different AAC systems and that both systems are equally effective in terms of ease of acquisition (Sigafos et al., 2014). The study conducted by Waddington et al. (2014) demonstrated, for instance, that some children were successful in maintaining communications and found new communication partners by using iPad interventions. Moreover, by using this systematic intervention, they learned more complicated and extended multi-step communications (ibid).

The significant criteria for effective iPad intervention are met by Proloquo2Go. For example, this application supports features which allow its users to customise the program for individuals by allowing the individual to input some special information by its users (Boyd et al., 2015). In addition, grammar and vocabulary can be updated to better represent the child’s current level of language. Moreover, children can also change the colour, voice and pictures used in Proloquo2Go. This app, however, requires that the child have the basic motor skills to use an iPad; thus, parents and teachers should take into consideration the requisite motor skills needed (Boyd et al., 2015). Some researches have stated that it takes less time to learn how to use Proloquo2Go, and learning how to operate the iPad and its applications in a very short amount of time is a significant criterion for any intervention (ibid). Evaluating popular software in terms of whether they are helpful for children might facilitate

Ipad Intervention for Communication Skills of Children with Autism

educators and parents to find more appropriate interventions (van der Meer et al., 2013). Based on what has been found, many studies have come to the conclusion that Proloquo2Go is an effective intervention tool for teaching communication skills to autistic children (Boyd et al., 2015). Nevertheless, even though Proloquo2Go is affordable when compared to other SGDs, there are still cheaper apps on the market that work quite similarly to Proloquo2Go (Boyd et al., 2015; Xin and Leonard, 2014). Also, ease of use and affordability does not necessarily demonstrate the educational value of mobile devices. Pedagogical implications of technological devices still need to be under scrutiny to be able to develop better educational practices.

Conclusion

Children with autism can benefit from SGD intervention software such as Proloquo2Go by creating sentences with speech outputs. iPads are used for many educational purposes, and especially for supporting children with special needs (Falloon, 2013). Studies suggest that children with autism increase their communication skills when iPad-based intervention programmes such as Proloquo2Go are utilised (King et al., 2014). In addition, this app is suitable with AAC systems in that it uses pictures and photos. The study suggests that children with autism learn better with visual support and that they might actively participate in this kind of intervention (van der Meer et al., 2015). The use of iPads might make children active learners and increase their social participation because they feel more accepted when they use the iPad (O'Malley et al., 2014). Proloquo2Go gives them the opportunity to customise their intervention by better focusing on the needs and strengths of children with autism. Using intervention programmes on the iPad, however, might divert children out of participating in their educational activities and instead make them want to use that device's entertainment features instead. For that reason, teachers and parents should be careful to keep their children on task, or buy an iPad specifically designed for educational purposes so as to avoid such inverted behaviours (Still et al., 2014). Parents and teachers might need guidance and support to find the appropriate intervention app for their children. The affordability, accessibility, or popularity of the application might not necessarily entail that the intervention method is exactly appropriate (Boyd et al., 2015). For that reason, professional support should be provided to users in order to better facilitate their using the intervention programme that they have opted for (ibid).

References

- Alzrayer, N., Banda, D. R., & Koul, R. K. (2014). Use of iPad/iPods with Individuals with Autism and other Developmental Disabilities: A Meta-analysis of Communication Interventions. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 1(3), pp. 179-191.
- Boyd, T. K., Barnett, J. E. H., & More, C. M. (2015). Evaluating iPad Technology for Enhancing Communication Skills of Children With Autism Spectrum Disorders. *Intervention in School and Clinic*.

- Chan, J. M., Lambdin, L., Graham, K., Fragale, C., & Davis, T. (2014). A picture-based activity schedule intervention to teach adults with mild intellectual disability to use an iPad during a leisure activity. *Journal of Behavioral Education, 23*(2), pp. 247-257.
- Chien, M. E., Jheng, C. M., Lin, N. M., Tang, H. H., Taelle, P., Tseng, W. S., & Chen, M. Y. (2015). iCAN: A tablet-based pedagogical system for improving communication skills of children with autism. *International Journal of Human-Computer Studies, 73*, pp. 79-90.
- Desai, T., Chow, K., Mumford, L., Hotze, F., & Chau, T. (2014). Implementing an iPad-based alternative communication device for a student with cerebral palsy and autism in the classroom via an access technology delivery protocol. *Computers & Education, 79*, pp. 148-158.
- Falloon, G. (2013). Young students using iPads: App design and content influences on their learning pathways. *Computers & Education, 68*, pp. 505-521.
- Flores, M., Musgrove, K., Renner, S., Hinton, V., Strozier, S., Franklin, S., & Hil, D. (2012). A comparison of communication using the Apple iPad and a picture-based system. *Augmentative and Alternative Communication, 28*(2), pp. 74-84.
- Grace, E., Raghavendra, P., Newman, L., Wood, D., & Connell, T. (2014). Learning to use the Internet and online social media: What is the effectiveness of home-based intervention for youth with complex communication needs?. *Child Language Teaching and Therapy*, pp. 1-17.
- Hill, D. A., & Flores, M. M. (2014). Comparing the Picture Exchange Communication System and the iPad™ for Communication of Students with Autism Spectrum Disorder and Developmental Delay. *TechTrends, 58*(3), pp. 45-53.
- Kagohara, D. M., van der Meer, L., Ramdoss, S., O'Reilly, M. F., Lancioni, G. E., Davis, T. N., ... & Sigafoos, J. (2013). Using iPods® and iPads® in teaching programs for individuals with developmental disabilities: A systematic review. *Research in developmental disabilities, 34*(1), pp. 147-156.
- King, M. L., Takeguchi, K., Barry, S. E., Rehfeldt, R. A., Boyer, V. E., & Mathews, T. L. (2014). Evaluation of the iPad in the acquisition of requesting skills for children with autism spectrum disorder. *Research in Autism Spectrum Disorders, 8*(9), pp. 1107-1120.
- King, A. M., Thomeczek, M., Voreis, G., & Scott, V. (2014). iPad® use in children and young adults with Autism Spectrum Disorder: An observational study. *Child Language Teaching and Therapy, 30*(2), pp. 159-173.
- Lee, A., Lang, R., Davenport, K., Moore, M., Rispoli, M., van der Meer, L., ... & Chung, C. (2013). Comparison of therapist implemented and iPad-assisted interventions for children with autism. *Developmental Neurorehabilitation, 18* (2), pp. 97-103.

Ipad Intervention for Communication Skills of Children with Autism

- Lorah, E. R., Tincani, M., Dodge, J., Gilroy, S., Hickey, A., & Hantula, D. (2013). Evaluating picture exchange and the iPad™ as a speech generating device to teach communication to young children with autism. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 25(6), pp. 637-649.
- McNaughton, D., & Light, J. (2013). The iPad and mobile technology revolution: Benefits and challenges for individuals who require augmentative and alternative communication. *Augmentative and Alternative Communication*, 29(2), pp. 107-116.
- Odom, S. L., Thompson, J. L., Hedges, S., Boyd, B. A., Dykstra, J. R., Duda, M. A., Szidon, K. L., Smith, L. E. & Bord, A. (2014). Technology-aided interventions and instruction for adolescents with autism spectrum disorder. *Journal of autism and developmental disorders*, pp. 1-15.
- O'Malley, P., Lewis, M. E. B., Donehower, C., & Stone, D. (2014). Effectiveness of using iPads to increase academic task completion by students with autism. *Universal Journal of Educational Research*, 2(1), pp. 90-97.
- Sigafoos, J., Lancioni, G. E., O'Reilly, M. F., Achmadi, D., Stevens, M., Roche, L., ... & Green, V. A. (2013). Teaching two boys with autism spectrum disorders to request the continuation of toy play using an iPad®-based speech-generating device. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 7(8), pp. 923-930.
- Sigafoos, J., O'Reilly, M. F., Lancioni, G. E., & Sutherland, D. (2014). Augmentative and alternative communication for individuals with autism spectrum disorder and intellectual disability. *Current Developmental Disorders Reports*, 1(2), pp. 51-57.
- Smith, V., & Sung, A. (2014). Computer Interventions for ASD. In *Comprehensive guide to Autism* (pp. 2173-2189). New York: Springer. [online] Available at: <http://link.springer.com/referenceworkentry/10.1007%2F978-1-4614-4788-7_134> [Accessed 15 June 2015].
- Still, K., Rehfeldt, R. A., Whelan, R., May, R., & Dymond, S. (2014). Facilitating requesting skills using high-tech augmentative and alternative communication devices with individuals with autism spectrum disorders: A systematic review. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 8(9), pp. 1184-1199.
- Van der Meer, L., Achmadi, D., Cooijmans, M., Didden, R., Lancioni, G. E., O'Reilly, M. F., & Sigafoos, J. (2015). An iPad-Based Intervention for Teaching Picture and Word Matching to a Student with ASD and Severe Communication Impairment. *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, 27(1), pp. 67-78.
- Van der Meer, L. A., & Rispoli, M. (2010). Communication interventions involving speech-generating devices for children with autism: A review of the literature. *Developmental Neurorehabilitation*, 13(4), pp. 294-306.

Van der Meer, L., Sigafos, J., Sutherland, D., McLay, L., Lang, R., Lancioni, G. E., ... & Marschik, P. B. (2013). Preference-enhanced communication intervention and development of social communicative functions in a child with autism spectrum disorder. *Clinical Case Studies*, pp. 1-14.

Van der Meer, L., Sutherland, D., O'Reilly, M. F., Lancioni, G. E., & Sigafos, J. (2012). A further comparison of manual signing, picture exchange, and speech-generating devices as communication modes for children with autism spectrum disorders. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6(4), pp. 1247-1257.

Vellonen, V., Kärnä, E., & Virnes, M. (2012). Communication of children with autism in a technology-enhanced learning environment. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 69, pp. 1208-1217.

Waddington, H., Sigafos, J., Lancioni, G. E., O'Reilly, M. F., Van der Meer, L., Carnett, A., ... & Marschik, P. B. (2014). Three children with autism spectrum disorder learn to perform a three-step communication sequence using an iPad®-based speech-generating device. *International Journal of Developmental Neuroscience*, 39, pp. 59-67.

Xin, J. F., & Leonard, D. A. (2014). Using iPads to Teach Communication Skills of Students with Autism. *Journal of autism and developmental disorders*, pp. 1-11.

PLAY THERAPY EFFECTIVENESS AND ISSUES

TEDAVİ ETKİNLİĞİ VE SORUNLARININ OYNAMASI

Bahaddin DEMİRDIŞ*

Abstract

Many children need support with emotional literacy, while others experience behavioural or mental health problems. A number of approaches exist, but not all are suitable for children and adolescents, as their needs differ from those of adults. Play therapy is an effective psychotherapeutic approach for helping children and adolescents. Play is a vital aspect of childhood, with its importance for healthy development being first noted in the writings of Rousseau in the 18th century. Play therapy has now become a leading psychotherapeutic intervention with children and adolescents despite the fact that play was not introduced into a counselling setting until the early 20th century. Play therapy is the most effective means of benefiting children in a counselling relationship, and is undertaken in a nurturing environment in which children play out how they think about themselves, what they need from their life, and what they have experienced, along with their reactions and feelings. Play therapy is an effective method of helping troubled children tackle their distress, enabling them to experience the freedom to explore their emotions and views of themselves, and others, through play. This article will: (1) define play therapy, including its importance in a therapeutic setting; (2) demonstrate the effectiveness of play therapy; (3) explore a number of current issues concerning the use of play therapy.

Özet

Pek çok çocuğun duygusal okuryazarlıkla destek alması gerekirken, diğerleri davranışsal veya zihinsel sağlık problemleri yaşamaktadır. Birtakım yaklaşımlar mevcuttur, ancak bunların hepsi yetişkinlerinkinden farklı olduğundan çocuklar ve ergenler için uygun değildir. Oyun terapisi, çocuklara ve gençlere yardımcı olmak için etkili bir psikoterapötik yaklaşımdır. Oyun, 18. yüzyılda Rousseau'nun yazılarında ilk defa sağlıklı gelişmenin önemini vurgulayan çocukluğun hayati bir yönüdür. Oyun terapisi, oyunun 20. yüzyılın başına kadar bir danışma ortamına girmediği gerçeğine rağmen, çocuklarla ve ergenlerle önde gelen bir psikoterapötik müdahaleye dönüşmüştür. Oyun terapisi, bir danışma ilişkisinde çocukların yararlanmasında en etkili yoldur ve çocukların kendileri hakkında ne düşündüklerini, hayatlarından neye ihtiyaç duyduklarını ve yaşadıklarını, ve birlikte oynadıkları, besleyici bir ortamda duyguları ve reaksiyonlarıyla gerçekleştirilir. Oyun terapisi, sorunlu çocukların zor durumlarıyla başa çıkmalarına yardımcı olmada etkili bir yöntemdir; onların duygularını ve kendilerinin ve diğerlerinin görüşlerini keşfetme özgürlüğünü yaşamalarını sağlar. Bu makalede: (1) terapötik bir

Play Therapy Effectiveness and Issue

ortamın önemini de içeren oyun terapisini tanımlanması; (2) oyun terapisinin etkinliğini gösterilmesi; (3) oyun terapisinin kullanımıyla ilgili bir dizi güncel konuyu araştırılacaktır.

Introduction

PTUK¹, (2011) defines play as “a physical or mental leisure activity that is undertaken purely for enjoyment or amusement and has no other objective”.

The Association for Play Therapy (2003) defines play therapy as:

The systematic use of a theoretical model to establish an interpersonal process, wherein trained play therapists use the therapeutic powers of play to help clients prevent, or resolve, psychosocial difficulties and achieve optimal growth and development.

Play therapy can be defined as a dynamic process. Through their relationship with the therapist, children are able to explore problems at their own pace, and according to their own wishes. Play therapy can thus have a considerable influence on children’s current lives, by enabling them to develop and change in a gradual manner. Thus, the role of the therapist is a vital one, due to its role in transforming a child’s inner resources, and therefore the therapist should focus on child-centred and play-centred activities, with speech being regarded as secondary (Hooper et al., 2012).

Due to the significance of the relationship between therapist and child, the majority of play therapists employ the child-centred (Landreth, 2002) and non-directive model (Wilson and Ryan, 2005), and will not use play with the aim of making a child talk.

Importance of Play Therapy

As stated previously, play has a considerable role in the life of both children and adolescents. It can be fun, educational, creative and stress relieving, giving opportunities for communication and creating beneficial relationships with others. Play has a key role in children’s development in a number of ways, including learning to tolerate disappointment and regulate emotions (Schaefer, 2011, p.4). Play can provide opportunities for children to create their own worlds by building, developing and maintaining their sense of self (Schaefer, 2011, p.4). Play can increase children’s confidence through developing new skills, improving their physical and mental health, along with self-awareness, self-esteem, and self-respect (Lester and Russell, 2008).

The therapeutic power of play can be placed into 8 categories: (1) communication skills; (2) emotional regulation; (3) consolidation of relationships; (4) ethical judgment; (5) stress management; (6) ego boosting; (7) preparation for life; (8) self-actualisation (Schaefer, 2011, p.4). In addition, play therapy also gives short-term benefits, i.e. improved academic results and the lowering of stress levels for both family and child (PTUK, 2011).

¹ Play Therapy UK

The Therapeutic Power of Play and Play Therapy

Play has been observed in all cultures throughout history. It is a universal expression of children and adolescents, and a common point of different ethnicities, languages and cultures (Drewes, 2006), and is thus critical to a child's development. Play has a significance role in the acquiring of social skills, the creation of social relationships, and the development of thinking (Chaloner, 2001), while at the same time improving children's self-confidence and accomplishments (Drewes, 2005).

Establishing the therapeutic power of play, and play therapy, will demonstrate the effectiveness of play therapy in helping children deal with emotional and behavioural issues (Schaefer, 2011, p.16). Schaefer (1999) describes the therapeutic power of play through the identification of 25 therapeutic factors, including those discussed below.

Self-expression: Some children and adolescents have developmental limitations in language, and so struggle with expressive and receptive language skills, including limited vocabulary and the facility for abstract thinking (Schaefer, 2011, p.17). The primary therapeutic power of play is that of communication (Schaefer, 1993, 1999), enabling children and adolescents to reveal their feelings by means other than words, as they feel comfortable and free in the process of play (Landreth, 1993). It is thus through indirect expression in play that children and adolescents are able to regain memories and begin the process of healing.

Access to the unconscious: through the use of specialised toys, games and materials, unconscious conflicts can be revealed through defence mechanisms (Klein, 1995), thus allowing therapists to gain access to the children's unconscious through play. Within a safe environment, and with the right toys or games, children and adolescents can begin to adapt unconscious wishes and impulses into conscious play and action (Schaefer, 1999).

Direct and Indirect Teaching: play is able to teach knowledge and skills by direct instruction. The use of toys, games, or other enjoyable activities, will excite attention, thus improving the ability to learn and remember and improve motivation (Schaefer, 2011, p. 17).

Abreaction: During play therapy, children and adolescents express their stressful and traumatic experiences, awarding them relief, while gaining a sense of power (Schaefer, 1999). Thus, repeated sessions promote the ability to mentally overcome the issue at hand (Waelder, 1932).

Stress inoculation: Play therapy can be beneficial in overcome anticipatory life events, e.g. starting new school, a family move, or the birth of sister or brother (Wohl and Hightower, 2001). By using model coping skills, children and adolescents are able to lessen their fears of anticipatory life events.

Play Therapy Effectiveness and Issue

Counter-conditioning of negative affects: Play therapy can help to overcome children's fears, e.g. nyctophobia² or hospital-specific fears. Rea et al. (1989) found that play therapy helped to diffuse children's fear of hospital in fantasy play with both medical and non-medical materials. Fantasy play also allows the development of defence mechanisms (Schaefer, 1999).

Catharsis: Emotional release is vital in psychotherapy (Ginsberg, 1993), enabling the release of troubled and negative emotion through emotional expression or activity (Schaefer, 1999).

Positive effect: In play, children and adolescents are able to improve their mood and sense of well-being, through their enjoyment and the lessening of stress (Aborn, 1993). Thus, play has a positive effect on both their physical and emotional condition.

Sublimation: Sublimation enables children transform socially unacceptable behaviour to that which considered acceptable (Schaefer, 1999).

Attachment and the enhancement of relationships: Ray, Bratton, Rhine and Jones, (2001) and Van Fleet and Guernsey, (2003) have established that play promotes a positive emotional connection between parents and children. Play therapy thus assists parents in developing empathy and improving the family environment, so addressing children's behavioural issues (Rennie and Landreth, 2000).

Moral judgment: In play, children and adolescents follow rules, some of which are decided by their parents, based on the basis of cooperation. Game play experiences allow children and adolescents to advance through the early stages of moral realism (Schaefer, 1999).

Empathy: Role-play enables children and adolescents to improve their understanding of others, and to see things from another's perspective, thus improving altruism (Iannotti, 1978) and empathy (Strayer & Roberts, 1989), along with social competence (Connolly & Doyle, 1984).

Power/control: Play provides children and adolescents with freedom and unlimited power for the duration of the game, enabling them to create new worlds that are subject to their wishes and needs (Schaefer, 1999).

Competence and self-control: There is no limit to creativity during their play, enabling children and adolescents to improve their sense of competence and self-efficacy (Schaefer, 1999), as well as understanding the potential results of behaviours and actions.

Sense of self: In play, children can begin to experience complete permission to be themselves. They can make decisions without any fear of judgment or evaluation (Axline, 1947), along with experiencing the opportunity to understand the power within their own right to think, and to make decisions, for themselves (Winnicott, 1971).

² Fear of the dark

Accelerated development: Play assists children to improve and understand the next stage of another's behaviour. Vygotsky (1967) observes that children always act older than their average age, and their daily behaviour, during their play. Play has also been demonstrated to increase the pace of children's development.

Creative problem solving: Feitelson and Ross (1973) and Schaefer (1999) have demonstrated that play helps to increase children's creativity and divergent thinking. It is the process itself that is more important than result, as it enables children to be free to think and create, and to try many different ways and methods without any fear of the consequences (Schaefer, 1999; Sawyers & Horn-Wingerd, 1993).

Fantasy compensation: During play, children directly substitute gratification of their wishes, i.e. a fearful child can be courageous, or a weak child can be strong (Schaefer, 2011, p. 21).

Reality testing: Children are given an opportunity to practice reading social cues, and understand the difference between fantasy and reality in play activities (Drewes and Schaefer, 2010, p.11), thus enabling improved differentiation between reality and fantasy (Singer & Singer, 1990).

Behavioural rehearsal: In the safe environment of play, children and adolescents are able to practice and rehearse socially acceptable behaviours (Schaefer, 2011, p. 21).

Rapport building: The most potent therapeutic power of play concerns the relational component of rapport building (Drewes and Schaefer, 2010, p. 11). Play provides therapists with opportunities for communicating and developing a relationship with the child (Landreth, 1993).

Although, many studies have focussed on the outcomes of play therapy with children, only a small number focus on the process itself. Such process studies have investigated therapeutic factors that have produced a desired change in a child's behaviour, while a play therapist also needs to look at the ways in which changes during play sessions can be optimised, in order to ensure the effectiveness of the treatment (Kaduson, Cangelosi, & Schaefer, 1997).

The Effectiveness of Play Therapy

A number of researchers have employed meticulous research methods to establish the effectiveness of play therapy, including a large number of meta-analytic studies (Schaefer, 2011, p.10). Leblanc and Ritchie (2001) have found the average effect level of play therapy is 0.66, using a meta-analytic approach in a review of 42 published and unpublished studies, thus establishing a significant improvement (Leblanc and Ritchie, 2001). In previous studies, Smith and Glass (1977) reported a mean effect size of 0.68 in meta-analytic studies of non-play based therapeutic interactions with adults and children. However, Casey and Berman (1985) found this effect to be 0.7, with a mean effect of 0.68 when play-based interventions were observed separately from non-play based therapies. These results demonstrate play therapy interventions are equally effective as talk-based therapies.

Play Therapy Effectiveness and Issue

Bratton and Collagenous (2005) found a large mean effect size of 0.80 during their recent studies focussing on the meta-analytic approach of play therapy interventions. Overall, these meta-analyses demonstrated the importance of parents' cooperation, due to the improved outcomes when parents were trained to act as co-therapists (Bratton et al., 2005; Leblanc and Ritchie, 2001).

PTUK (2011) investigated both the referrer's and the parents' observation of changes in children directly after therapy. A large number of children (3702 Cases) participated in this research, with 74% of children being observed to experience a positive change, 18% a negative change, and 8% no change. Overall, PTUK (2011) established that the simple answer to the question 'How effective is play therapy?' is that between 74% and 83% of children demonstrate a positive change, with the level of improvement depending on the depth of the children's problems. In this study, the majority of children experiencing severe problems show a positive change, i.e. 74% of those with slight/moderate problems, and 83% of those with severe problems. Furthermore, age also has an effect on the level of improvement. Generally speaking, younger children experience greater levels of positive change (PTUK, 2011) (i.e. 80% at age 6 and 71% at age 12). The other factor relates to gender, with 71% of girls aged 12 demonstrating higher levels of improvement than boys (PTUK, 2011).

The PTUK (2011) study also focused on children with severe problems. Between 1st January 2008 to 30th June 2011, 56 children were observed by referrers, and 89 by parents. 83% of these children were observed to experience positive change, 10% had no change and 8% had a negative change.

As noted above, the effectiveness of play therapy can be influenced by age. The average age of children was 7, years, and 6.7 years when play therapy was provided by professionals. In the research undertaken by Weisz et al. (1987), Kazdin et al. (1990) and Casey and Berman (1985), almost 2 out of 3 of children were male and play therapy was found to be equally effective for both genders and all ages. However, earlier studies on the effectiveness of child therapy found mixed results in relation to the impact of both age and gender. Weisz et al. (1987) reported play therapy having a greater effect on girls than boys, while Casey and Bernan (1985) reported no difference between genders, but that play therapy proved more effective for younger children. Leblanc and Ritchie (2001) reported play therapy to be significantly effective, with no difference observed between genders, or age groups. As part of the PTUK (2011) research, 1871 cases were observed between the period 1st January 2008 to 30th June 2011. The data revealed a slight decrease in the rate of positive change in relation to an increase in age (see Table 1).

Age	N	% Showing a positive change
5	111	73
6	215	80
7	280	78
8	275	76
9	332	74
10	276	74
11	223	76
12	159	71
	1871	

Table.1- Positive change by age

PTUK (2011) notes that the effectiveness of play therapy does not depend on gender. Table 2 demonstrates the results of observations of changes in children post therapy according to gender. A slight difference was found, with 79% of girls, and 73% of boys, showing positive change.

	Boys		Girls	
		%		%
Negative change	77	19%	02	15%
No change	15	8%	3	6%
Positive change	086	73%	35	79%
	478	100%	80	100%

Table 2 – Changes Observed Post Therapy by Gender

PTUK (2011) has undertaken studies in the UK, along with countries such as Malaysia, Australia and Ethiopia. Positive change was observed after play therapy, as follows: 61% in Australia, 69% in Malaysia and 90% in Ethiopia. These numbers reveal a positive change after play therapy, regardless of ethnicity.

A review by Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) of 93 play therapy outcome studies has established the positive effect of play therapy for children with emotional and behavioural difficulties. Those given play therapy demonstrated a 0.80 positive change in comparison to those who were not

Play Therapy Effectiveness and Issue

given the treatment (Ray, Bratton, Rhine and Jones, 2005). Further analysis has also revealed that play therapy is effective across setting, gender, age and clinical, and nonclinical, populations. The importance of the findings of Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) concerns the fact that play therapy is an effective intervention for children's issues, and has a considerable effect on children's behaviour, social interactions and personality. When children are unable to socially adapt their behaviour, both they, and their parents, can be negatively affected. Current research supports the conclusion that play therapy has the power to influence behaviour.

Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) found that involving children's parents fully in therapy is not necessarily an effective alternative, but provides structured, and supervised, experiences for parents to practice their skills with their children. Play therapy can be conducted by both professionals or parents, with Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) finding a medium effect when play therapy was conducted by a professionals, but a much greater one when it was undertaken by parents.

A number of studies have focussed on play therapy conducted by professionals and paraprofessionals. Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) define 'paraprofessionals' as parents or teachers, trained by a professional. The results of their study demonstrate that the effectiveness of play therapy is moderate to large (i.e. 0.72) when conducted by professionals, but very large (i.e. 1.05), when delivered by paraprofessionals.

Many studies have examined the effectiveness of play therapy in two categories: humanistic–nondirective, or nonhumanistic– directive. Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) are of the opinion that play therapy is effective regardless of approach, but humanistic treatment has demonstrated a large degree of effectiveness, while non-humanistic treatments have demonstrated a moderate degree.

Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) have demonstrated no influence exerted by setting or location. Many of the studies have been carried out either in a clinic or a school, and they found that found play therapy conducted in a critical incident or residential setting had a greater effect than when conducted in a clinic or school. Casey and Berman (1985) report that setting is not an influential factor in the effectiveness of play therapy.

Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) have established that individual play therapy sessions given by a paraprofessional are significantly more effective than either group or individual play therapy undertaken by a professional. In addition, when conducted by professionals, both individual and group play therapy had similar effects. Both formats are effective with effect sizes of 0.79 and 0.82, respectively. However, Weisz et al. (1995) report that individual play therapy sessions had a greater effect than that of group therapy. The studies of Casey and Berman (1985), Weisz et al. (1987), and LeBlanc and Ritchie (2001) reveal no significant differences between the effectiveness of individual and group treatments.

One significant factor in the effectiveness of play therapy concerns the number of sessions. LeBlanc and Ritchie (2001) found that a greater effect resulted from between 30 and 35 sessions, although Casey and Berman (1985) found the duration of treatment had a negative correlation with outcomes. Weisz et al. (1987, 1995) and Kazdin et al. (1990) argue a lack of any correlation between the effectiveness of play therapy and the length of treatment.

Both clinicians and researchers have attempted to establish an answer to this issue. Ray, Bratton, Rhine and Jones (2005) have found no important differences, revealing that play therapy has a positive effective, regardless of whether undertaken for behavioural issues or other identified concerns. Casey and Berman's (1985) study has demonstrated a difference in relation to the target problem, although Weisz et al. (1987) note no significant difference, but report a significant correlation between training and problem type. In a more recent review, Weisz et al. (1995) found no difference in treatment effect by problem type, but established significant interaction between problem type, the age of the child, and the training of the therapist.

Issues in Play Therapy

Play therapy raises a number of questions in relation to the procedures and processes of other therapeutic methods. Although the play therapist may not anticipate all of the issues arising in the playroom (Landreth, 2012), the researcher and therapists need to investigate therapists' positions on these issues.

Young children may not worry about the issue of confidentiality, but older children are more socially aware, and may have concerns that the therapist might pass on information (Landreth, 2012). This can prove a particularly sensitive issue with children who have experienced abuse. Therapists need to provide confidentiality, unless it is an issue of safety:

In this special time, what you say or do is private. I will not tell your parents or teacher, or anyone, unless it is necessary to keep you safe. If you want them to know what you do here, you can tell them. That will be fine. You can decide. (Landreth, 2012)

A further issue concerning confidentiality relates to parents, who are responsible for their children, and will want to know how they can help them and how the sessions are progressing. It is a problematic to determine the limits, but the primary concern of therapists should be to protect the children.

Ethical and legal issues are also very important in counselling, and therapists need to bear a number of these in mind, particularly in relation to children, who are a dependent sector of the population (Landreth, 2012). Professional organisations advise play therapists to follow ethical guidelines and standards of practice, and legal and ethical considerations specify that parents should be involved when their children are undertaking play therapy (Landreth, 2012) as children do not have a

Play Therapy Effectiveness and Issue

legal capacity to refuse a service or protect themselves. During play therapy, a legal guardian should be present, in most cases this would be a parent.

Therapists need to understand how to involve children in therapy, and a child-centred play therapist should believe in a child's capacity for self-direction and avoid any intrusion of her own personality into the child's play (Landreth, 2012). Therapy sessions are a special time of freedom for the child, in which they can make their own decisions and direct their own life. Some children do not wish to have a playmate, and so the therapist needs to wait for their permission to join in their play. Thus the therapist needs to understand her role during play therapy, and help the child to hear, see, and understand herself (Landreth, 2012), and at the start of therapy, in particular, the most effective approach is to create a non-playing, or limited play, relationship. The role of therapists can change, depending on therapy sections, and the nature of the child or situation, and thus for each case, the therapist needs to have a full understanding of her role (Landreth, 2012).

At the end of each session, the therapist generally gives a child a sweet or chocolate, or happy face sticker, as children understand that the purpose of gifts is to reward good behaviour (Landreth, 2012). Play is rewarding for children, so they have no need of a reward, (Landreth, 2012), but a memento at the termination of the play therapy relationship can give the child something to remember the therapist and the experience. Thus, therapists should be aware of the issues of "do they need to give" or "what do they need to give" (Landreth, 2012).

Some children can be disorganised and messy during a play session, leading to the issue of whether "these children be asked to clean up" (Landreth, 2012). Some therapists believe children can leave a session without tidying away their toys, but others may ask them to put them away (Trotter, 2012). There is no direct answer for this question, as it depends on individual child's behaviour and the nature of their problem, which can result in being asked to tidy up becoming an issue.

During play therapy, some therapists inform children of the specific reason they are there, believing that children should understand in order for behaviour change to occur (Landreth, 2012). However, this method is focused more on the problem rather than the child. Therapists note that play gives children a free and safe environment, and such intervention can damage the nature of this play environment.

Some play therapists forbid children to bring a friend to the playroom during a play therapy session (e), although others do allow friends to be present (Ginott, 1994). Axline (1969) notes that if the therapist is conducting group therapy, a group chosen by the children is more effective than one chosen by therapist. Dorfman (1951) states that therapy can be more effective when it is not taking place between two individuals, and thus allows children to bring a friend to their play therapy sessions.

However, play therapists experience a number of issues in relation to their training and profession. Over the past decade, play therapy training has still been a relatively new training, with a great deal of innovation taking place (Cattanach, 2003). The lack of high quality training has affected the effectiveness of play therapy, due to the key role played by the therapist in a play therapy setting. There has been an attempt to resolve these issues through establishing a number of hours of supervised practice (Cattanach, 2003), and the education of play therapists still requires further development.

Conclusion

To conclude: the role of play is an indisputable factor in the life of children, having many positive effects, such as self-confidence, self-esteem, and self-respect. This results in the important effect of play therapy. Schaefer (1999), for example, reports the therapeutic power of play in 25 therapeutic factors, including Direct and Indirect Teaching, Abreaction, etc.

Play therapy is more effective with children and adolescents than other kinds of therapies, as they feel more comfortable and free in playroom environments. In addition, evidence provided by many researchers, from a considerable number of cases, has demonstrated the positive effect of play therapy on children and adolescents, regardless of the following: the treatment modality/theoretical model used; the treatment provider, setting, duration, and format (i.e. group vs. individual); the target problem behaviour; gender and age; and the ethnicity of participants.

Despite the existence of a great many positive effects of play therapy, like other therapeutic methods, it also has a number of issues. Thus, both researchers and play therapists need investigate these issues further.

References

- Aborn, A. I. (1993). Play and positive emotion. *Therapeutic powers of play*, 291-308.
- Axline, V. (1947). *Play Therapy: The inner dynamics of childhood*.
- Axline, V. (1969). *Play therapy* (Rev. ed.). *New York: Ballantine*, 16.
- Baggerly, J. N., Ray, D. C., & Bratton, S. C. (Eds.). (2010). *Child-centered play therapy research: The evidence base for effective practice*. John Wiley & Sons.
- Bratton, S. C., Ray, D., Rhine, T., & Jones, L. (2005). The efficacy of play therapy with children: A meta-analytic review of treatment outcomes. *Professional Psychology: Research and Practice*, 36(4), 376.
- Casey, R. J., & Berman, J. S. (1985). The outcome of psychotherapy with children. *Psychological bulletin*, 98(2), 388.
- Cattanach, A. (2003). *Introduction to play therapy*. Routledge.

Play Therapy Effectiveness and Issue

- Chaloner, W. B. (2001). Counselors coaching teachers to use play therapy in classrooms: The Play and Language to Succeed (PALS) early, school-based intervention for behaviorally at-risk children. *School-based play therapy*, 368-390.
- Dorfman, E. (1951). Play therapy. *Clientcentered therapy*, 235-277.
- Drewes, A. A. (2005). *Suggestions and Research on Multicultural Play Therapy*. Guilford Press.
- Drewes, A. A. (2006). Play-based interventions. *Journal of Early Childhood and Infant Psychology*, 2, 139.
- Drewes, A. A., & Schaefer, C. E. (Eds.). (2010). *School-based play therapy*. John Wiley & Sons.
- Feitelson, D., & Ross, G. S. (1973). The neglected factor—play. *Human development*, 16(3), 202-223.
- Ginott, H. G. (1994). *Group psychotherapy with children: The theory and practice of play-therapy*. Rowman & Littlefield.
- Ginott, H. G., & Lebo, D. (1961). Play therapy limits and theoretical orientation. *Journal of Consulting Psychology*, 25(4), 337.
- Ginsberg, B. G. (1993). Catharsis. In C. E. Schaefer (Ed.), *The therapeutic powers of play* (pp. 107–114). Northvale, NJ: Aronson.
- Hooper, C., Thompson, M., Laver-Bradbury, C., & Gale, C. (2012). *Child and adolescent mental health: Theory and practice*. CRC Press.
- Iannotti, R. J. (1978). Effect of role-taking experiences on role taking, empathy, altruism, and aggression. *Developmental Psychology*, 14(2), 119.
- Kaduson, H. G., Cangelosi, D. M., & Schaefer, C. E. (1997). Child therapy series. *The playing cure: Individualized play therapy for specific childhood problems*. Lanham, MD: Jason Aronson.
- Kazdin, A. E., Bass, D., Ayers, W. A., & Rodgers, A. (1990). Empirical and clinical focus of child and adolescent psychotherapy research. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 58(6), 729.
- Klein, M. (1955). The psychoanalytic play technique. *American Journal of Orthopsychiatry*, 25(2), 223-237.
- Landreth, G. (2012). *Play Therapy The Art of the Relationship* (3rd ed.). Hoboken: Taylor and Francis.
- Landreth, G. L. (1993). Child-centered play therapy. *Elementary School Guidance & Counseling*, 28(1), 17-29.
- Landreth, G. L. (2002). Therapeutic limit setting in the play therapy relationship. *Professional Psychology: Research and Practice*, 33(6), 529.

- Leblanc, M., & Ritchie, M. (2001). A meta-analysis of play therapy outcomes. *Counselling Psychology Quarterly*, 14(2), 149-163.
- Lester, S., & Russell, W. (2008). *Play for a Change*. National Children's Bureau.
- Play Therapy UK (PTUK). (2011). *An Effective Way of Promoting Children's wellbeing and Alleviating Emotional, Behavioural and Mental Health Problems*. Accessed [Online]: <http://playtherapy.org.uk/Research/Research1> , 12 July 2017.
- Rae, W. A., Worchel, F. F., Upchurch, J., Sanner, J. H., & Daniel, C. A. (1989). The psychosocial impact of play on hospitalized children. *Journal of Pediatric Psychology*, 14(4), 617-627.
- Ray, D., Bratton, S., Rhine, T., & Jones, L. (2001). The effectiveness of play therapy: Responding to the critics. *International journal of play therapy*, 10(1), 85.
- Rennie, R., & Landreth, G. (2000). Effects of filial therapy on parent and child behaviors. *International Journal of Play Therapy*, 9(2), 19.
- Sawyers, J. K., & Horn-Wingerd, D. M. (1993). Creative problem-solving. *Therapeutic powers of play*, 309-322.
- Schaefer, C. E. (1999). Curative factors in play therapy. *The Journal for the Professional Counselor*, 14(1), 7-16.
- Schaefer, C. E. (Ed.). (2011). *Foundations of play therapy*. John Wiley & Sons.
- Singer, D. G., & Singer, J. L. (1990). *The house of make-believe*. Harvard University Press.
- Smith, M. L., & Glass, G. V. (1977). Meta-analysis of psychotherapy outcome studies. *American psychologist*, 32(9), 752.
- Strayer, J., & Roberts, W. (1989). Children's empathy and role taking: Child and parental factors, and relations to prosocial behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 10(2), 227-239.
- The Association for Play Therapy. (2017). *Why Play Therapy?* Accessed [Online]: <http://www.a4pt.org/page/WhyPlayTherapy>, 13 July 2017.
- Trotter, K. S. (Ed.). (2012). *Harnessing the power of equine assisted counseling: Adding animal assisted therapy to your practice*. Taylor & Francis.
- VanFleet, R., & Guernsey, L. F. (Eds.). (2003). *Casebook of filial therapy*. Play Therapy Press.
- Vygotsky, L. S. (1967). Play and its role in the mental development of the child. *Soviet psychology*, 5(3), 6-18.
- Waelder, R. (1932). The Psychoanalytic Theory of Play in Psychoanalysis: Observation, Theory, Application (SA Guttman, Ed.).

Play Therapy Effectiveness and Issue

Weisz, J. R., Weiss, B., Alicke, M. D., & Klotz, M. L. (1987). Effectiveness of psychotherapy with children and adolescents: a meta-analysis for clinicians. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 55*(4), 542.

Wilson, K., & Ryan, V. (2005). *Play therapy: A non-directive approach for children and adolescents*. Elsevier Health Sciences.

Winnicott, D. W. (1971). *Playing and reality*. Psychology Press.

Wohl, N. A. N. C. Y., & Hightower, D. (2001). Primary mental health project: A school-based prevention program. *School-based play therapy, 277-296*.

SEYYİD MUHAMMED ALİ CEMALZÂDE İLE ÖMER SEYFETTİN'İN
HİKÂYELERİNDE MİLLİYETÇİLİĞİN TEMEL ÖĞESİ OLARAK *DİL'E*
BAKIŞLARI

SEYYİD MUHAMMAD ALİ CEMALZÂDE AND OMER SEYFETTİN'S
STORIES ON LANGUAGE AS THE BASIS OF NATIONALISM IN THEIR STORIES

Sinan Cereyan¹

Özet

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde ile Ömer Seyfettin aynı dönemin şahsiyetleridirler. Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde uzun bir ömür (106 yıl) yaşamışken Ömer Seyfettin ise çok kısa (36 yıl) bir hayat ifa etmiştir. Cemalzâde ile Seyfettin, I. Dünya Savaşı'na tanıklık etmişler. İki şahsiyet aynı coğrafyanın fakat farklı sosyal dokunun karakterleridirler. Cemalzâde İran milliyetçiliğini, Seyfettin ise Türk milliyetçiliğini eserlerine konu edinerek devletlerinin bekalarını idame etmeye çalışmışlardır. Çünkü İran ve Osmanlı, Batı devletleri tarafından birçok saldırıya maruz kalmışlardır. Dolayısıyla her iki devlet, Batı tarafından parçalanmak istenmiştir. Cemalzâde ve Seyfettin ise bu olumsuz durumdan etkilenerek çareyi kendi milletlerinin faziletlerini anlatmakta bulmuşlardır. Buradan hareketle Cemalzâde ile Seyfettin'in milliyetçilik anlayışlarının ortak ve farklı yönlerini tespit etmek bu çalışmanın kapsamını meydana getirmektedir. Çalışma betimsel yöntemden yararlanarak hazırlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Cemalzâde, Seyfettin, milliyetçilik, dil, hikâye.

Abstract

Seyyed Mohammad Ali Jamalzadeh and Ömer Seyfettin are the same period personalities. Seyyed Mohammad Ali Jamalzadeh had a long life (106 years) while Ömer Seyfettin had a very short (36 years) life. Jamalzadeh and Seyfettin witnessed World War I. Two persons are characters of the same geography but different social touch. Jamalzadeh tried to renegotiate Iranian nationalism while Seyfettin tried to treat the bans of the states by taking Turkish nationalism into their works. Because Iran and the Ottomans were subjected to many attacks by Western states. Therefore, both states are desired to be dismantled by the West. Jamalzadeh and Seyfettin were influenced by this negative situation and found that the remedy tells about the virtues of their own nations. From this point of view, determining the common and different aspects of Jamalzadeh and Seyfettin's nationalist understandings brings the scope of this work. The study was prepared using the descriptive method.

Keywords: Jamalzadeh, Seyfettin, nationalism, language, story

¹ Arş. Gör. Dicle Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Fars Dili ve Edebiyatı Bölümü
sinancereyan1986@gmail.com

Giriş

Milliyetçilik, ulus devletlerin inşası için çimento özelliğini ifade etmektedir. Bu sebeple ulus devletlerin inşası aynı zamanda milliyetçiliğin inşası demektir. Çünkü ulus devlet ile milliyetçilik mefhumu arasında bir göbek bağının var olduğunu söylemek yerinde bir tespit olacaktır. Dolayısıyla *modern anlamıyla milliyetçiliğin*, imparatorluklar için bir tahrip fonksiyonu gördüğü iddia edilebilir. Çünkü imparatorluğun konsepti içerisinde farklı etnik, kültürel ve dinsel çeşitlilikler varken, ulus devlet bu çeşitlilik yerine yekpare bir anlayış ikame etmektedir. Böylelikle ulus devletler, kendi devletlerinin bekaları için toplumda homojenleştirici bir özellik sergilerler. Çünkü milliyetçiliğin bünyesinde barındırdığı aynı dil, aynı tarih, aynı etnik köken diğer farklılıkları elimine etmektedir.

Başka bir boyutu ile milliyetçilik kritiğe edildiğinde sömürgeleştirilenin bir aracı olduğu görülmektedir. Çünkü Batı devletleri, kendilerine hedef olarak seçtikleri devletler ile savaşını etnik unsurlar üzerinden gerçekleştirir. Nitekim bu etnik unsurlar imparatorluk bünyesinde huzur ve güven içinde yaşamasına rağmen Batı'nın milliyetçilik fikrine tutunarak birer devlet edinmek isterler. Bu istekte bulunanlar için, etnik milliyetçiliğin hiyerarşi olarak bir üst kategoriye yükselerek ulus milliyetçiliğini meydana getirmektedir. Ancak bu isteğe maruz kalanlar içinse imparatorlukların dağılışı ama bu dağılışın yeni bir formatta (ulus) devletin ortaya çıkması anlamına gelmektedir. İşte tam da böyle bir realite ile karşı karşıya kalan Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde ve Ömer Seyfettin kendi devletlerinin bekası için milliyetçiliği, İmparatorluktan ulus devlete geçiş sürecinde tanımlamaya, anlamlandırmaya çalışmışlardır. Çünkü milliyetçilik her iki yazarda da sömürgeci devletlere karşı bir kalkan olarak görülmüştür. İçlerindeki tefrikayı bertaraf etmenin ancak kendi tasvirlerindeki *milliyetçilik* anlayışı ile olabileceklerini dile getirmişlerdir. Bu bağlamda ikisinde de dikkat çeken unsurun *dil* olduğu görülmektedir. Nitekim dil vasıtasıyla insan ve millet zihni/bilinci anlam kazanmaktadır. Her iki yazar, dil ne kadar saf ve temizse birlik ve beraberlik o kadar güçlü, dil ne kadar ecnebi ise ayrılık ve düşmanlığın o kadar çok olacağını dile getirirler.

Bu sebeple Cemalzâde ile Seyfettin kalemlerini aynı şey için kullanırlar: Dilde sadelik, hayatta dürüstlük ve millette vatanperverlik anlayışını hikâyelerine işlerler.

Cemalzâde ve Seyfettin'in eserleri dikkatlice incelendiğinde yazılarında açık bir fark görülmektedir. Cemalzâde yazılarında, milletin kusurlarını onlara göstererek onların daha çağdaş bir millet olmasına çalışırken, Seyfettin ise halkın, ulusal düşünce etrafında birbirine kenetlenmesini sağlamaya çalışır. Cemalzâde gerçekçi eleştirel bir yaklaşımı benimserken Seyfettin ise daha duygusal bir düşünceye sahiptir.

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde'nin Hayatı

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde 1891 yılında İsfahan'da doğdu. Babası Seyyid Cemalleddin, İran'da Meşrutiyet Hareketine (1896-1906) katılan hürriyetçilerdendir. Cemalzâde ilk tahsilini Tahran'da yaptı. Sonra Beyrut'a yerleşerek 1908 yılında laik bir müfredatın olduğu okula

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde İle Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Milliyetçiliğin Temel Ögesi Olarak *Dil'e* Bakışları

kaydoldu. Ortaöğrenimini Lübnan'daki Antora okulunda tamamlayarak 1910 yılında Paris'e gitti. 1915'de Paris'de *Dijon Üniversitesi Hukuk Fakültesi*ni bitirdi. Aynı yıl İsviçre'de evlendi. I. Dünya Savaşı'nın ilk yıllarında Berlin'e giderek İran milliyetçilerinin burada kurdukları ve Seyyid Hasan Takîzâde'nin başkanlığını yaptığı komiteye katıldı. Bu komite Rusya ve İngiltere'nin İran üzerindeki emellerine mani olmak için teşkil edilmişti. Cemalzâde aynı yıl bu komitenin görevlisi olarak Bağdat'a gitti. 1916 yılında tekrar Berlin'e döndü ve İranlı hürriyetçi göçmenlerle çalışmaya başladı. Birleşmiş Milletler teşkilatında da görev almış olan Cemalzâde ömrünün geri kalan kısmını İsviçre'de geçirdi². Cemalzâde, her ne kadar İran'dan uzak kalmış olsa da aklından İran'ı hiç çıkarmamıştır. Fars hikâyeciliği alanında üretken bir yazar olan Cemalzâde 106 yaşında (8 Kasım 1997) Cenevre'de hayata gözlerini yummuştur³.

Ömer Seyfettin'in Hayatı

Ömer Seyfettin, 1884 tarihinde Balıkesir vilayetine bağlı Gönen kaza merkezinde dünyaya geldi⁴. Babası sert karakterli bir askerdir. Babasının görevi dolayısıyla Gönen'den ayrılan aile İstanbul'a geldi. Ömer Seyfettin, önce *Mekteb-i Osmanî*'ye, ardından *Askerî Baytar Rüştiyesi*'ne kaydedilir. Bu okulu tamamladıktan sonra *Edirne Askerî İdadisi*'ne devam eder. 1900 tarihinde *Edirne Askerî İdadisi*'ni bitirerek İstanbul'a döner. Burada *Mekteb-i Harbiye-i Şahaneye* başlar. 1903 yılında Makedonya'nın karışması üzerine Piyade Asteğmeni rütbesiyle, merkezi Selanik'te bulunan Üçüncü Ordu'ya tayin edilir. Balkanlarda ortaya çıkan milliyetçilik hareketinden dolayı Ömer Seyfettin farklı yerlerde görev alır. Aynı zamanda bu milliyetçilik hareketlerini gözlemleyerek hikâyelerine konu eder. Türk hikâyeciliğinin bu unutulmaz ismi 6 Mart 1920'de hayata gözlerini yumar⁵.

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde'nin Milliyetçilik Anlayışı

Cemalzâde, yetişme çağına adım attığında, İran'ın ve özellikle de memleketi İsfahan'ın sosyo-politik mücadelelere maruz kalması onun entelektüel kişiliğine etki eder. Sosyo-politik karışıklıktan dolayı İran halkı muvafık ve muhalifler (hürriyetçiler) olarak ikiye bölünür. Cemalzâde ise bu iki grup arasında kalır. Ancak daha sonra babasından etkilenen Cemalzâde hürriyetçilerin safında yer alacaktır.

Cemalzâde, gençliğinin ilk yıllarında, Berlin'e gider. “*İranlı Milliyetçi Komite*” «کمیته ملیون ایرانی» olarak adlandırılan milliyetçi çevrede yer alır ve *Kâve* (کوه) Dergisi'nde, İran hakkında yazmaya başlar. Özellikle Farsçayı her alanda iyi öğrenmeyi nasihat etmiştir. Bu saikle kendisinin yazdığı her şey Farsçadır. Orta yaş ve yaşlılığında Farsça'yı hevesle okumuş, yeni sözcüklerin ve terimlerin ne anlama geldiğini not etmiştir.

² Kanar, Mehmet, *Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişimi*, Say Yay., İstanbul, 2013, s.123.

³Rahîmiyan Hürmüz, *Edvâr-i Nesr-i Fârsî- ez Meşrutiyet tâ İnkılâb-i İslâm*, Tahran, 1384, s. 82.

⁴Alangu, Tahir, *Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı*, May. Yay., İstanbul, 1968, s.25.

⁵Argunşah, Hülya, *Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri, Hikâyeler 1*, Dergâh Yay., İstanbul, 3. Baskı, 2012, s. 15-18.

Cemalzâde, ilk hikâyesini “*Fârsî Şeker Est*”i (Farsça Şekerdir) Kâve Dergisi’nde neşretti. Altı hikâyeden oluşan hikâyelerinin tümünü ise 1922 yılında “*Yekî Bûd Yekî Ne Bûd*” (Bir Varmış Bir Yokmuş) adlı bir eser olarak Berlin’de yayınladı⁶. Bu hikâyelerinin ortak özelliği günlük konuşma dilini içeriyor olmasıdır. Bu özellik, kimileri tarafından tepkiyle karşılanarak yazar zevksizlikle suçlanmıştır⁷.

Cemalzâde hikâyelerinde sosyal sorunları işlerken ecnebi kelimeleri kullananları eleştirir. Mesela “*Fârsî Şeker Est*” adlı hikâyesinde Avrupa hayranı İranlı bir gencin Fransızca kelimelerle karışık bir Farsça konuşmasını tenkit eder:

*...Avrupa hayranı bay bu kelimeleri duyar duymaz yataktan aşağı atladı. Okuduğu romanı kapatıp paltosunun cebine koydu, etrafına bakmadan ve gülümseyerek Ramazan’a doğru gitti... Avrupa hayranı ‘kardeş, kardeş’ diyerek tokalaşmak üzere elini uzattı Ramazan’a. Ramazan bu hareketi anlayamadı ve biraz geri çekildi... Ben de saatlerdir ne kadar başımı kazıyorsam absoluman (absolument) hiçbir şey bulmuyorum, ne pozitif ne negatif bir şey. Absoluman! Benim gibi en iyi familiden diplomalı genci... Niçin buraya bıraktılar?*⁸

Cemalzâde, “*Dâstân-ı Recûl-i Siyasi*” adlı hikâyesinde ise ülkenin siyasi atmosferini eleştirir.

*...Hayır, bu işlerin dürüstlikle ne alakası var. Dürüstlük yani rüşvet almamaktır. Siyasi adam rüşvet almayan adamdır. Dedim rüşvetten maksadın nedir? Çalışanlara ve mollalara verilenlerden mi? Dedi evet eski zamanlarda fakir fukara, büyüklere, ağalara, şeyh ve mollalara rüşvet verirdiler. Fakat durum değişti mal sahipleri vezir ve hâkimler elleri altında çalışanlara rüşvet veriyorlar...*⁹

Konunun devamında Şeyh Cafer’in dürüstlüğü ve vatanperverliği dillere destandır. Hacı Ali de tüccar olmuş yüksek bir kazancı var ve siyasetten uzaklaşmıştır. Şeyh Cafer birkaç ay sonra bir partiden milletvekili olarak seçilir. Bir süre milletvekilliği yapar fakat daha sonra bu işin sıkıntılı ve tehlikeli olduğunu anlar. Sonunda kenara çekilip siyasetten uzak, sakin bir hayatı tercih eder¹⁰.

Cemalzâde, bu hikâyesinde İran devlet sistemi içindeki idari ve ekonomik yolsuzluğu suçlamakta ve siyasette rüşvet gibi konuları ele almaktadır. Amacı, yurttaşlarının zayıflıklarını ve kusurlarını gizlemek değil, tam tersine, onlara bu durumu göstermektir¹¹.

Cemalzâde, “*Recul-i Siyasi*”, “*Derdd-i Dil-i Molla Kurbanali*” ve “*Bele Dig Bele Çoğonder*” gibi hikâyelerinde İran toplumunun geri kalmışlığını, sosyal sorunları hiciv yoluyla tenkit eder.

⁶ Kanar, Mehmet, a.g.e., s.125.

⁷ Ariyenpûr, Yahya, **Ez Saba Ta Nima**, Cilt II, Tahran, 1350, s. 279.

⁸ Dehbaşı, Ali, **Yekî bud yekî ne bud, Muhammed Ali Cemalzâde**, Sohen Yay., Tahran, 1392, s. 38.

⁹ Dehbaşı, a.g.e., s. 62.

¹⁰ Parsinejad, Kamran, **Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde**, I.Baskı, Rüzgar Yay., Tahran, 1381, s. 38.

¹¹ Dest-i Gayb, Abdulali, **Nakd-i âsar-ı Muhammed Ali Cemalzâde**, Nuyed Şiraz Yay., Şiraz, 1390, s.

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde İle Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Milliyetçiliğin Temel Ögesi Olarak *Dil'e* Bakışları

Cemalzâde'nin tarihi vizyonu ile ilgili olarak, edebiyatın yanısıra tarih yazımı alanında da başarılı olduğunu vurgulamak gerekir. Camalzâde'nin doğumu öncesinde, İran tarih yazımı geleneksel/klasik tarih metodolojisine göre ele alınmaktaydı. Bu şekilde tarihçi, peygamberler döneminden itibaren kralların çağına kadar tarih yazmaya başlar ve her hikâyeyi sırayla anlatır, tüm tarihin genel bir durumunu ele alırdı. Ancak Camalzâde, “*Dûstiyi Hale Herse*” adlı çalışmasında ülkesi için her zaman bir sorun olan özel bir konuyu (İran-Rusya ilişkileri tarihi) seçti ve tarihsel belgelere dayanan bir analitik kitap yazdı.

Kitapta anlatıcı, Kirmânşah seferinde bir gençle tanışır. Genç yaralı Rus Kazak'ını karlar altından çıkarıp mutlak bir ölümden kurtarır. Anacak Kazak, paraya tamah ederek Kazakların grubuna ulaştığında genci öldürtür¹².

Cemalzâde, bu tahlil yöntemi ile geleneksel İran tarih yazımında bulunmayan, İran tarih yazımı kültürüne girdiği söylenebilir.

Ömer Seyfettin'in Milliyetçilik Anlayışı

Ömer Seyfettin'in hayatı, Osmanlı İmparatorluğu'nun sosyo-politik bir buhrandan geçtiği döneme rastlamaktadır. Seyfettin, entelektüel olgunluğuna vardığı zaman, Osmanlı İmparatorluğu çöküşünü yaşamaktaydı. Seyfettin, bu çöküşü önlemek için milliyetçilik duyguları ile hareket etmiştir. Aynı zamanda bu tanıklık, onun edebi bakışı ve yaratımı üzerinde büyük bir etki oluşturmuştur.

Ömer Seyfettin'in edebiyat konusundaki çalışmalarının zeminini *Türkçülük* oluşturmaktadır. Çünkü yaşadığı dönemin fikri faaliyetleri *Türkçülük* ekseninde cereyan etmiştir. Aynı zamanda Ziya Gökalp ile yakınlığını da hesaba katmak gerekir.¹³

Seyfettin, 1911 tarihli meşhur “*Yeni Lisan*” adlı makalesinde milli birlik ve milli dil arasındaki münasebete dikkati çeker. Gençleri heyecanlı bir dil ile ülküsüne davet eder. Osmanlı Devletini yıkmak isteyen kavimlerde milliyetçilik şuuru uyanmıştır. Bu şuuru, kendisini dilde göstermektedir. Ömer Seyfettin de Türk gençlerini uyanmaya çağırır¹⁴. Ömer Seyfettin'in düzenli olarak tekrarladığı bir cümle vardır: “*Her milletin kendine ait bir dili vardır ve Türklerin dili de Türkçedir*”.

Ömer Seyfettin, *Efruz Bey ve Mahcupluk İmtihani*, gibi çalışmalarında dil meselesi üzerinde durduğu gibi, *Ashab-ı Kehfimiz* adlı hikâyesinde de milletlerin kendi dillerini feda ederek yapma/sunî bir dil kullanmaya kalkışmaları ve bunu savunmalarıyla alay eder. Bunu başka milletlere değil de bize ait bir kusur olarak görür¹⁵.

¹²Mîr Âbidînî, Hasan, **İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı I**, (Çeviren; Derya Örs), Nüsha Yay., Ankara, 2002, s. 61.

¹³Argunşah, a.g.e., s. 33.

¹⁴Enginün, İnci, **Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları**, Dergâh Yay., İstanbul, 2013, s. 159.

¹⁵Enginün, a.g.e. s. 160.

Ömer Seyfettin'in *Bilgi Bucağı* adlı uzun hikâyesinde, Efruz Bey karakteri, dil meselelerini konu edindiği konferanslar düzenler, Yeni Lisancıları eleştirir. Arapça ve Farsça kaidelerin atılmasını cahillikle açıklar. Türkçe karşılığı olmayan Arapça ve Farsça kelimelerin yerine de Tatarca ve Moğolca kelimeler konulmalıdır der. Asıl Türkçe'nin eski Türkçe olduğunu savunur;

"İşte Türkçe buna derler... Efruz Bey hemen kürsüden atladı. Arzu ettiği eski Türkçeyi konuşan Bucaklıların ellerini sıktı Kut itergam, kut itergam... (Tebrik ederim, tebrik ederim) Boyunlarına sarıldı. Hepsini öptü. Öyle yanık bir milliyetperverdi ki milliyetin bu ani, bu mucizekâr tezahürü ona inci gibi gözyaşları döktürdü. Ağlıyordu. Evet, demek ki herkes, hiç olmazsa her Bucaklı asıl lisanını biliyormuş!¹⁶."

Ömer Seyfettin, Türk ulusal bilincinin ve milliyetçi düşüncenin yerleşmesi ile ilgili temayı *Hürriyet Gecesi* adlı hikâyesinde şöyle işlemektedir:

"Ey genç gel sen bir kahraman ol. Nefsini düşünme. Boş gururu, menfaatperverliği bırak. Milletini uyandır. Senin milletin daha kendi ismini bilmiyor, kendi lisanını bilmiyor. Zaman yürümüş o uyumuş geride kalmış. Dost sandığı, bağrına bastığı gizli düşmanları bütün servetini, bütün saadetini yağma etmiş... Ona ilim, servet, saadet, duygu, ideal ver. Ben seni gördüm sokak fenerine nasıl vurduğunu gördüm¹⁷."

Yaşlı bir adam, hürriyet gecesinde sevinçten sokak fenerini kıran bir genci görür. Gence nasihatte bulunur. Hürriyet zannettiğin şey gizli düşmanlara yardımındır. Bu yüzden sen büyük bir kahraman olarak milletin bu derin uykudan uyandır. Onlara kendi lisanlarını öğret. Böylelikle senin milletin esaretten kurtulmuş olsun der.

Seyfettin'in "*Primo Türk Çocuğu*" hikâyesinde, Kenan adlı karakter, İtalyan bir kadınla evlidir. Kenan, kendi çocuğunun, Türklüğü, İtalyan olmaya tercih ettiğini gördüğünde çok mutlu olur. Çocuğunun Türk kimliğiyle yaşaması için çabalamakta ama İtalyan olan eşi Garzia bu duruma karşı çıkmakta ve oğlu Primo'yu alıp ülkesine dönmeyi istemektedir. Kenan, eşine oğlunun İtalyan olmasını istemediğini söyler ve oğluna da Türk olduğunu ve Türk kültürüyle yaşaması gerektiğini dile getirir:

Primo yalnız senin çocuğun değildir! Senin onda ne kadar hakkın varsa, benim de o kadar, belki daha ziyade hakkım var. Lakin ben sana itisaf etmek istemem. Çocuğumuzu çağırırız, sorarız. Hangimizi arzu ederse onun olur. Ya benimle kalır, Türk olur yahut seninle İtalya'ya gider. Orada ya papaz olur, ya korsan...¹⁸

Seyfettin, "*Primo Türk Çocuğu*" hikâyesinde *din/inanç* mefhumunu, kültürün bir ögesi olarak görmektedir. Kültür ise milliyetçiliğin temel kodlarından biridir.

¹⁶Argunşah, Hülya, **Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri, Hikâyeler 4**, Dergâh Yay., İstanbul, 2. Baskı, 2007, s. 208-209.

¹⁷ Ömer Seyfettin, **Hikâyeler 2**, s. 74-75.

¹⁸ Ömer Seyfettin, **Hikâyeler 1**, s. 256.

Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde İle Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde Milliyetçiliğin Temel Ögesi Olarak *Dil'e* Bakışları

Ömer Seyfettin hikâyeleriyle toplumun aksayan yönlerini tenkit etmekten çekinmez. Taassup, bilgisizlik gibi tavırlar karşısında çoğu zaman mizah ile genişletilmiş bir hiciv tercih eder. *Gizli mabet*, *Hürriyet Gecesi*, *Lokanta Esrarı*, *Tos*, *Kurbağa Duası*, *Gayet Büyük Bir Adam* bu tip hikâyelerindendir.

Aynı zamanda Ömer Seyfettin'in eserlerinde de tarihsel bir bakış açısı vardır. Seyfettin hikâyeleri ile tarih kahramanlarını ele alarak Türk dilini yeniden canlandırma ve Türk ulusal kimliğini, vatanseverlik duygularını ön plana çıkarmayı hedeflemiştir¹⁹.

Mehdi adlı hikâyesinde milletlerin kurtarıcılarını beklediklerini işler. Bir devletin çöküş nedeni iyi teşhis edilmelidir. Ömer Seyfettin'e göre çöküşün sebebi milletin dilinden uzaklaşmasıdır. Bu sebeple, Seyfettin, Türklerin yaşama şansının dilde olduğunu belirtir: *Milliyet muhabbetinden vatan muhabbeti, vatan muhabbetinden de lisan muhabbeti doğar* diyen Seyfettin yazılarında millet-vatan-dil münasebetini daima işleyecektir²⁰.

Ömer Seyfettin, gençlere Türk olmanın gurur ve şuurunu aşılatabilmek, Türk milletini var eden manevi ve kültürel değerleri canlı tutmak, tanıtmak ve sevdirmek ülküsü uğruna, hikâyeler yazmıştır. Gençlere tarih şuru vermek için hikâyelerinin konusunu çoğunlukla Türk tarihinden, Türk kahramanlıklarından almış. Eserlerini tamamen sade ve öz Türkçe ile yazmış, Türk dilini yeni nesillere sevdirmek, dilde Türkçülüğün kıvılcımını ateşlemek istemiştir²¹. Ömer Seyfettin hikâyelerinde mazi ve kahramanlık hasretini dile getirmiştir.

Sonuç

Cemalzâde İran'da Seyfettin ise Türkiye'de, modern öykü yazısının babaları olarak bilinir. Cemalzâde ve Seyfettin'in yaşadıkları tarihsel kesit siyasal hayatın canlı olduğu bir dönemdi. Her iki ülkede de siyasal kırılmalar yaşandığı için halkın üzerinde olumsuz bir etki oluşturmuştur. Çünkü yaşanan milliyetçilik hareketleri her iki ülkenin bağımsızlığını tehdit etmiştir. Dolayısıyla bu tarihsel özellik halkın yaşamında zorluklar ortaya çıkarmıştır. Bu zorluk, her iki yazarın edebi yaratımları üzerinde derin bir etki oluşturmuştur.

Her iki yazarın ordu (askeriye teşkilatı) ile ilişkisinin olduğu bilinmektedir. Seyfettin Osmanlı hükümetinin kurmuş olduğu profesyonel bir orduya asker olarak girmiş ve yabancı sömürgecilere karşı çeşitli mücadelelere katılmıştır. Cemalzâde ise Birinci Dünya Savaşı'nda İran'a gitmiş. İngilizlerle ve bunların sömürgeciliğine karşı İran'ın güneybatısındaki yerli halkları seferber etmeye çalışmıştır.

Seyfettin, Rumeli sınırında olduğu yıllarda, Balkanlar'da milliyetçi hareketler meydana gelmiştir. Bulgar ve Makedon partilerinin bağımsızlık ilanları Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanma

¹⁹ Ünlü, Mahir, *Türkçe'de Öykü Roman*, İnkılap Yay., İstanbul 2009, s. 8.

²⁰ Enginün, a.g.e., s. 161.

²¹ Toker, Yalçın, *Ömer Seyfettin Türklük Ülküsü*, Toker Yay., İstanbul, 2005, s. 8.

sebebi olmuştur. Yazarın bu gerçeği görmesi, onun bakış açısını oldukça etkilemiştir. Cemalzâde ise acımasız Avrupalılar'ın İran'ı hedef aldıklarını ve mümkün olduğu kadar sömürmeye çalıştıklarına şahit olmuştur. Her iki yazar da ülkelerinin bağımsızlıklarının tehlikede olduğunu bildikleri için milliyet ve milliyetçi arzulara yönelmeyi bir görev olarak kendilerine adanmışlardı.

Her iki yazarın edebi çalışmalarında milliyet ve milliyetçilik temaları yer almaktadır. Bu temalarda dikkat çeken unsur ise ana dildir. Çünkü iki yazara göre ulusal bilinç, ana dil ile gerçekleşmektedir. Bu vesile ile her iki yazar, hem ana dillerine hem de dil çalışmalarına büyük bir ilgi göstermişlerdir.

Her iki yazara göre ülkelerini yok olmaktan kurtaracak reçete milliyetçiliğe olan inançtır. Bu düşünce ile hareket eden Cemalzâde, Kâve Dergisi'nde milletin esarete olduğuna dikkat çekmek için "*Bir ulus esir edilirken*" «وقتی ملتى اسیر مى شود» adlı ilk çalışmasını kaleme almıştır. Seyfettin ise, 1911 tarihli meşhur "*Yeni Lisan*" adlı makalesinde milli birlik ve milli dil arasındaki münasebete dikkati çekmiştir. Onun asıl vurguladığı ise "*Her milletin kendine ait bir dili vardır ve Türklerin dili de Türkçedir*".

Her iki yazar da dili ulus inşa etmenin bir aracı olarak kullanmıştı. Halkları dünyanın neresinde olursa olsun onların anlayacağı doğal, sade olan bir dili kullanmayı tercih ettiler. Her iki yazar dikkatlerini, dilin önemine, sadeliğine, hem de tüm dil kavramlarının kolaylaştırılmasına harcadığı söylenebilir.

Cemalzâde ve Seyfettin'in eserleri dikkatlice incelendiğinde yazılarında açık bir fark görülmektedir. Cemalzâde yazılarında, milletin kusurlarını onlara göstererek daha çağdaş bir millet olmasına çalışırken, Seyfettin ise halkın, ulusal düşünce etrafında birbirine kenetlenmesini sağlamaya çalışır. Cemalzâde gerçekçi eleştirel bir yaklaşımı benimserken Seyfettin ise daha duygusal bir düşünceye sahiptir.

Cemalzâde ve Seyfettin okura yeni bir ulusal kimlik kazandırma ve okuru, gurur duyacakları örneklerle tanıştırmaya ve onlara model olarak alacakları tarihi kahramanlar yaratmayı hedeflemişlerdir. Her iki yazarda tarihten alınacak derslere oldukça inanmaktadırlar.

Kaynakça

Kanar, Mehmet, Çağdaş İran Edebiyatının Doğuşu ve Gelişimi, Say Yayınları, İstanbul, 2013.

Rahîmiyan, Hürmüz, Edvâr-i Nesr-i Fârsî- ez Meşrutiyet tâ İnkılâb-i İslâm, Tahran, 1384.

Alangu, Tahir, Ömer Seyfettin Ülkücü Bir Yazarın Romanı, May Yayınları, İstanbul, 1968.

Argunşah, Hülya, Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri, Hikâyeler1, Dergâh Yayınları, İstanbul, 3. Baskı, 2012.

Argunşah, Hülya, Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri, Hikâyeler2, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, 2007.

**Seyyid Muhammed Ali Cemalzâde İle Ömer Seyfettin'in Hikâyelerinde
Milliyetçiliğin Temel Ögesi Olarak *Dil'e* Bakışları**

Argunşah, Hülya, Ömer Seyfettin, Bütün Eserleri, Hikâyeler 4, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2. Baskı, 2007.

Dehbaşı, Ali, Yeki Bud Yeki Ne Bud, Muhammed Ali Cemalzâde, Sohen Yayınları, Tahran, 1392.

Âriyenpûr, Yahya, Ez Saba Ta Nima, Cilt II, Tahran, 1350.

Parsinejad, Kamran, Seyyid Muhammed Ali Cemalzade, 1. Baskı, Rûzgar Yayınları, Tahran, 1381.

Dest-i Gayb, Abdulali, Nakd-i âsar-ı Muhammed Ali Cemalzâde, Nuyed Şiraz Yayınları, Şiraz, 1390.

Enginün, İnci, Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013.

Ünlü, Mahir, Türkçe'de Öykü Roman, İnkılâp Yayınları, İstanbul, 2009.

Toker, Yalçın, Ömer Seyfettin Türklük Ülküsü, Toker Yayınları, İstanbul, 2005.

Mîr Âbidînî, Hasan, İran Öykü ve Romanının Yüz Yılı I, (Çeviren; Derya Örs), Nüşa Yayınları, Ankara, 2002.

BİR VAROLUŞSAL KAYGI ALANI OLARAK MEKÂN

THE PLACA AS AN EXİSTENTİAL CONCERN AREA

Uğur CUMAOĞLU¹

Özet

Mekân, bireyi ait olduğu topluma ve değerlere adapte edip kimlik kazandırma konusunda tüm toplumlar için en hassas alandır. Kişi zihin dünyasını da mekâna bağlı olarak inşa eder ve kişinin zihninde kurmuş olduğu dünya aynı zamanda yaşadığı toplumu ve kendini konumlandırıp anlamlandırdığı dünyadır. Birey, bu saiklere bağlı olarak ya sarsılmaz bir kimlik inşa edecek veya bu gerçeklikten uzak bir hayat içerisinde bir kopuş yaşayacaktır.

Çalışmada mekân ve kimlik ile bu iki kavramın birbirlerini nasıl etkiledikleri bazı örnekler üzerinden ifade edilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kavramlar: Mekân, birey, kimlik, anlam

Abstract

The place is the most sensitive area to all societies in adapting and identifying the collecting and valuing that the individual belongs to. The person builds the world of mind in accordance with the space, and the world in which he / she has established himself / herself in the mind of the world at the same time. Depending on these impulses, the individual will either build an unshakable identity or experience a break away from this reality.

In the study It has been attempted to express the place and the identity and how these two concepts interact with each other through some examples.

Key Words: Place, Individual, Identity, Meaning.

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Öğrencisi
ugurcumaoglu@gmail.com

Giriş:

Hayat, yaşadığımız mekânlar aracılığıyla her ne kadar mücessem bir boyutta kendini ifade ediyorsa da, artan kavramlar ve tanımlar hayatı daha muğlâk hâle getirebilmektedir. Zira her kavram ve tanımın zihnimizde mekânsal veya somut bir karşılığının olmasını isteriz. Bu öğeler, soyut alanın elemanları olarak boy gösterdikçe kaygan bir zeminde yürüme kaygısı zihnimizi rahatsız eder. Bu nedenle tüm duyu organlarımızla kavranan alanlar bizim için daha güvenilir alanlardır.

İnsan, mütemadiyen var oluşsal bir sancı ile karşı karşıyadır. Devamlı bir tehlike riski taşıyan ve korunulması pek de önemsenmeyen insan hafızası, ontolojik kaygının en önemli tetikleyicisidir. Hafızasını kaybetmiş bir insanın, kendini bulmak için ilk başvurduğu kaynak nereye ait olduğudur. Yani belleğinde yer alan kim'liğine ait mekânlar ve bu mekânlara ait kayıtlardır. Beleşin yitimi ile içine düşülen derin ve dipsiz boşluğun açtığı yaralar, insana doğuşundan beri yüklenen anısal kayıtlarla rehabilite edilebilir. *'Bellek, varoluşumuz açısından diğer bütün bilişsel veya algısal beceriler kadar temel bir öneme sahiptir.(...)Bellek sistemlerimize depolanmış bilginin büyük bir kısmı doğası gereği mekânsaldır. Bir şeyleri nereye bakmamız gerektiğini hatırlayarak buluruz.'*²

Renksiz Mekânlar Rüyalarını Yitirmiştir

Doğuştan âmâ birinin gözleri yerine kullandığı diğer duyu organları, gözün yerini doldurabilmek için azami düzeyde çalışır ve gelişme kat eder. Gören birine nispetle optimum düzeyde bir belleğe sahip olması mümkün olabilir. Hayatı parmak uçlarında yaşayan birinin, renksiz bir dünya hayal etmesi ne kadar normal ise renkleri bildiğini sanan birinin hayal edememesi de o kadar anormaldir. *Bin Bir Gece Masalları'*nda ki gizemli ve sıra dışı renklerle tasvir edilen mekânları hayal edebilmek bir yetkinliktir. *Âlice ile Harikalar Diyarında* dolaşp orada ki dünyanın bir parçası olmak, o dünyayı zihnimizde inşa edebilmek bir kabiliyettir ve hayal dünyamızdaki mekânların son derece canlı olduğunun işaretidir. Fakat bize bunların gerçek olmadığını söyleyen, kendi dünyalarının avm'lerini gerçek mekânlar gibi bize yutturmaya çalışan *Yalancı Tilki'*ler de elbet olacaktır. Bu tilkiye inanıp pembe yalanlarla örülmüş *Polyannacı* bir dünyada yaşayabiliriz veya tam aksine *Sanço Panza'yı* yanımıza alıp *Don Kişot* gibi bu yapılara savaş da açabiliriz. Ya da *Vladimir ve Estragon* gibi her sorunumuzu çözmesi için *Godot'u* bekleriz.

İnsanların kahir ekseriyeti, doğuştan görme engelli olmamasına ve hayatın tüm renklerini bilmesine rağmen, rüyadan yoksun varlıklardır. Gördüğümüz tüm rüyalarda inşa ettiğimiz tüm mekânlar siyah ve gri tonlarda, soluk ve ruhsuz. Gördüğümüz sayısız mekânın fotoğrafı zihnimizde kayıtlar halinde var olmasına rağmen, hayatımıza tasarlanmış mekânlar üzerinden yapılan

² Jennifer M. Groh, *Mekan Yaratmak*, Metis Yay., İstanbul, 2016, s. 183

müdahalelerle giderek belleğimizden siliniyor. Modern mimarinin müdahalesi sonucu sürekli değişen caddeler, sokaklar ve yapıların isimlerinin değişmesiyle zihnimizde yer alan bunlara bağlı kayıtlar da giderek deforme oluyor. Ait olduğumuz, doğup büyüdüğümüz, yaşadığımız mekânların uyandırdığımız her günde değişen yabancı bir yer haline gelmesi, değişen ve solan rüyalarımızın veya rüyasızlığımızın temel dönüştürücüleridir.

Bilmediğimiz, aşına olmadığımız, bize ait olmayan yerler hayatımızda da yer edinmez. Biz mekâna mekân bize yabancı hâle gelir ve *'bize ait olmayan, kendimizi ait hissetmediğimiz mekânların da rüyalarımızda yeri olmaz.'* Giderek kendi kültürümüze, medeniyetimize, onlara özgü unsurlara yabancılaşırız. Bu yabancılaşmaya ilk olarak Orhan Pamuk'u örnek verebiliriz. Pamuk'un, bir süre tartışmalara da sebep olan ve bir kitabında dile getirdiği iddia edilen, minarenin şerefesini ve ikinci vaktini kastettiği *'imam ikinci namazı saatinde caminin balkonuna çıkarak ikinci ezanını okudu'* sözü buna örnektir. İkinci bir örnek de ise *Paulo Coelho'nun Simyacı* adlı eserinde Özdemir İnce minareden ezan okuyan müezzini *'yüksek kulelere çıkıp şarkı okuyan adamlar'* diye tercüme eder. İki örnek de sathi bir bilincin veya kasti bir hareketin misalleri de olsa, temelde ait olunan medeniyete yabancılaşmanın biçimleridir.

İnsan Meta Olursa Mekân Buharlaştır

İnsanlığın bir türlü kurtulamadığı krizlerin anatomisi veya fizyolojisi üzerine her gün sayısız nutuk dinliyoruz. Hayatı bir risk yönetimi olarak göstermek için harcanan olağanüstü çabadan ve içten pazarlıklı mücadeleden modern mimari de nasibini alıyor. *Mülkiyet hakkı*, bir türlü bitmeyen ve bizden sonrakilere miras olarak kalan çağcıl bir borçlanmanın adı oldu. Artan nüfus, ortaya çıkan konut ihtiyacı, her finansal kademeye göre ayarlanan ve ömür boyu sürecek bir köleliğe sürükleyen destek kredileri, sözde her bütçeye uygun tanıtım paketleri vs. insanlığa iftiharla sunulan büyük yalanlardır.

Tuiavii, Papalagi'nin yaşadığı kenti gördükten sonra onun halini şöyle anlatır; *'Papalagi, tıpkı bir midye gibi, sert bir kabuğun içinde oturur.(...) Barınağı dikine duran taş bir sandığı andırır, çok sayıda gözü olan delik deşik bir sandığı. Bu taş kabuğa yalnız tek bir yerden girilip çıkarılır. (...) Burada barınağa girmek için büyük bir güçle itmek gereken ağır bir tahta kanat vardır, ama burası henüz işin başıdır, barınağa gerçekten ulaşabilmek için daha bir sürü tahta kanadı itmek gerekir.(...) Bu barınaklar da dik duvarlarla bölümlere ayrılmıştır. Kanatlardan kanatlara, giderek küçülen kutulardan kutulara geçilir. Papalagi bunlara oda adını vermiştir.(...) bir Samoa'lı bu kutularda hemen boğulur, çünkü hiçbir yerden içeri bizim kulübelimizde olduğu gibi taze hava girmez.(...) Papalagi işte hayatını bu kutular arasında geçirir.*(...)*³ Tuiavii'nin anlattığı, gözlemlediği, betimlediği tabiatla irtibatı minimum düzeyde seyreden veya hiç ilişkisi kalmamış modern insanın evi.

³ Erich Scheurmann, *Göğü Delen Adam*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2017, s. 27-30

*Tuiavii, Schuermann'nın *Göğü Delen Adam* adlı eserinde adı geçen ve Samoa'dan İngiltere'ye getirilmiş bir yerli. Orda ki gözlemlerini aktarırken modern İngiliz İnsanına Papalagi adıyla hitap ediyor.

Bir Varoluşsal Kaygı Alanı Olarak Mekân

Ev, bizim için sevginin paylaşıldığı, komşuluk ilişkilerinin azami düzeyde sürdürüldüğü, çoğunlukla bahçeli, kişinin aidiyet kaygısını ortadan kaldıran, sarsılmaz bir medeniyetin ve inancın özgüveninin zihinlere ve gönüllere işlendiği, her bireyin geçmişten aldığı imanının engin ufukları ile besleyerek hep daha ileri taşınmasına yardımcı olan mekânlardır. Bu mekânlar bizim için yeri geldiğinde aynı zamanda bir mescittir. Kaçınılmaz bir kaosun heyula gibi ruhlarımızı esir aldığı bir dünyada, tüm kâinat ruhsuz cesetlerin temerküz ettiği bir mezarlık olmaktan kurtulamaz. Hikmetle yoğrulmuş ruhlarda temayüz eden ise irfan ve estetik olur.

Her şeyi ticari bir metaya dönüştüren, kurtlu bir elmaya dönüşen beyinler, önemsiz 'şey'ler listesinin en başındaki nesne olarak insanı görür. Elimizdeki ölçme ve değerlendirme kriterleri ticari ve nakdi ölçütler olduğu için mekânlar bizim nezdimizde sayısal değerlere dönüşür ve insanlar da bu mekânların, para cinsinden el değiştiren müşterileri olur. Sokakları işgal eden reklam müsveddeleri, mekanları daha fazla tüketmek üzere dizayn eden tüketim guruları, her yapay mimari gelişimde insanlığı yeni bir paradigmanın eşiğine getirmeye çalışan mühendislik, insanı mekan üzerinden tasarlamaya devam ediyor.

Bauman; *'alışveriş merkezleri öyle düzenlenmiştir ki, insanlar sürekli etrafa bakarak, gözlerini sonsuz sayıda cazip maldan ayırmadan, ama hiçbirinin başında da fazla dikilmeden bir oraya bir buraya gidip gelirler; durup birbirleriyle iki çift laf etmelerine, birbirlerinin yüzüne bakmalarına, tezgâhta sergilenen nesnelere dışında bir şey düşünmelerine, ölçüp biçmelerine ve tartışmalarına imkân yoktur.*⁴ der. Her şeyimizi tüketim canavarının iştahına göre tasarladık. O doymak bilmez ejderhayı doyurmak bizim en büyük endişemiz haline geldi. Bugün, sokağa açılan kapılarımızın yerini kamusal alana açılan balkonlar, arastaların bedenlenlerin yerini alışveriş ve eğlence sokakları, bir zamanların en rağbet gören alışveriş alanı olan pasajların yerini devasa avm'ler, kahvehanelerimizin nezih ortamının yerini otantik ve egzotik tasarımlı kafeler, hanlar ve hamamların yerini sınıfsal yapıyı dayatan yıldızlı oteller ve devre mülkler, samimiyetin ve veresiyenin tahammül yeri mahalle bakkallarının yerini peşinci ve suratsız süper marketler ve popüler kültürün ruhsuz ve yüz­süz yapıları işgal etti. Bu durumlar geliştikçe mescitlerimiz daha bir yerin altına çekildi. Bina ettiğimiz birçok yapının en alt katı mescitlere ayrılıyor artık. Kutsalımıza ait tüm mekânları gün geçtikçe hayatımızdan daha çok dışlar olduk ve bu mekânlar tıpkı bir ölü gibi giderek yer altına çekildi.

Bilinç Şehre Ruh Verir

Bilincin kentleşmesi, tersine bir umutlanma veya kutuplanma doğurur. Kent, köyde yaşayan için daha yaşanılır ve fırsatlara açık bir alandır ve köyde yaşayan, içinde her an kente dönük bir umut besler. Kentte yaşayan için ise artık aşınmış yanların ve sürekli stres altında yaşamının verdiği

⁴ Zygmunt Bauman, *Küreselleşme, Toplumsal Sonuçları*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2010, s. 31

umutsuzluk ile kentten köye göçmenin ve daha sessiz / sakin bir hayat yaşamanın sürekli devinim halidir. Kent, bilincin sermaye tarafından işgalidir. *'Kapitalist kentleşme, çok yoğun sosyal ve politik keşmekeşin bir arenası, aynı zamanda kapitalizmin eşitsiz gelişme diyalektiğinde devingen bir güç ve bu diyalektiğin anıtsal ifadesidir.'*⁵

Kentlerimiz, merkezden çevreye doğru hiyerarşik ve katı bir sınıfsal düzlem izler. Banliyö, getto, taşra gibi kavramlar, merkeze uzaklığı tanımlamaktan çok sınıfsal mekânları ifade etmek için türettiğimiz haysiyetsiz kavramlar. Bu kentlerde, sanayi kollarının kentin üzerine bir karabasan gibi yaydığı kirliliği her nefeste damarlarına taşıyan uysal işçileriz. Fabrika bacaları, üretim tesisleri, fosseptik çukurlar, kentsel atıklar, geri dönüşüm tesisleri arasında, tabiatımıza uygun görünen sentetik yatıştırıcılar olan ve doğayı aratmamaya çalışan peyzaj garabeti kent parklarında deşarj olamaya çalışıyoruz. Bedenimizde biriken tüm elektrik yükü, beton yığına dönmüş kentte toprağa akacak bir yol bulamayınca içimizde ki depresyonu büyütüyor. Böylece insanlar daha agresif, daha tahammülsüz oluyor ve daha sert ruhsal çöküntüler yaşıyor. Fakat içimizde, kentin tüm hızından ve gürültüsünden uzak, sessizliği üzerine giyinmiş, insanın ruhuna dokunan şarkılar terennüm eden, uzaklarda bir yerlerde bizi bekleyen, yemyeşil doğanın içinde gizli, hayallerimizin en önemli mekânı olarak yer edinen bir köy veya dağ evi hep var.

Mekân, öznenin içine sıkıştığı küçük bir penceresi olan bir hapisane, ölümü yaşadığı bir mezar, hayalleri gibi günbegün eriyen ve yalnızlığının tesellisi ufak bir ev, kimsesizliğin soğuk barakası olabilirken; aynı zamanda insanın içine düşen ve kâinata açılan bir kapı da olabilir. Mekân, insan için bir fethin ve yaşamın tesis edildiği yer olabilirken; bir işgalin veya zulmün dayatıldığı, bilerek veya bilmeyerek buna katıldığını yer de olabilir. Ancak en görünür haliyle mekân, aşırı ve herhangi bir ölçüğü olmayan tüketimin, herkeste görülen fakat tedavi edilemeyen davranış kalıbıdır. Baudrillard'ın da dediği gibi *'Tüketim artık hiçbir anlama gelmediğinde herkese özgü bir şey haline gelecektir.'*⁶

Kent Kaygısı Tetikler, Şehir Mutluluğu İnşa Eder

İnsanın merkez noktası kalbidir. İnsan kalbi aracılığıyla şehir ile ilişki kurar. Şehir de organik bir yaşam formudur. Onun da damarları olan cadde ve sokaklarına merkezinden kan pompalanır. Bu damarlara kan yürüdükçe şehir canlı ve ruh sahibi bir varlık gibi yaşar. Şehri yaşatan, ona hayat ve ruh veren de kendisi gibi şehrin merkez noktasını bilen insandır.

İnsan, içine doğduğu zaman ve mekânın kaçınılmaz etkisi altında bir ömür yoğrulup durur. Bizden önce gelen her birey, kendi zamanının tesirlerinden kurtulamadan mekâna dokunmuş ve bu etki altında kendisinden sonra gelen her şeyi etkileyecek izler bırakmıştır. Tıpkı bizimde bunu tekrar

⁵ David Harvey, *Kent Deneyimi*, Sel Yay., İstanbul, 2016, s. 317

⁶ Jean Baudrillard, *Tüketim Toplumu*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2008, s. 63

Bir Varoluşsal Kaygı Alanı Olarak Mekân

edeceğimiz gibi. Ancak içine hapsediğimiz bu hız ve haz çağında, sermayenin insanı bir ürüne çevirip ruhsuzlaştırması, en başta insan olmak üzere her şeyi bir tüketim malzemesine çevirmiştir. Her şey seri halde aynı fabrikadan çıkan, barkot numarasıyla piyasaya sürülen tek tip mamul haline geldi. Buna bağlı olarak mimari de hep aynı kaygının tek tip betondan yığınları olarak boy gösteriyor.

Mekânlar, yabancılar için kim'liğimiz görevini görür. Bize has, bize ait, kendi dünyamızın ve hayatı algılayış şeklimizin mücessem halidir. Bugünkü gibi bir kaygının, tüketimin, tek tipleşmenin arızalı örnekleri değildir. Mimari, insanın harcına uygun olan toprak ve taşla estetik kazanır. Şimdi biz aslımıza uygun unsurlar ile inşa edilmiş her şeye yabancıyız. Bir yabancı gibi bir turist gibi bize ait mekânları geziyoruz, çünkü bu yapılar bir müzeye dönüştükten sonra başkasına ait oldu.

Hakikatin derinliğini yansıtmaya çalışan zamanlar üstü bir mekân üslubundan düşüp, sanki cennetten üçüncü bir düşüş yaşamış gibi dik başlı, kendini beğenmiş, kibirli ve asi yığınların enkazı altında kaldık. İnsan, modern ve post modern garabetin kirli kavgası arasında, bu muhteris aklın ürettiği yapılara bakarak içindeki asıl yüzü tanımaya ve keşfetmeye çalışıyor. Dünyaya anlam verdiği düzeyde yapılar bina ederken; dünyaya, hayata, insana, zamana anlam katacak yapılar inşa etmeyi de ıskalıyor. Bir mekân olarak öteki şehir olan kabristanlar ve onların sakinleri bu ruhsuzluk karşısında daha diri duruyor. Oysa insan, yaşadığı kentte kalabalıkların sebep olduğu sirkülasyonu dağıtmaya çalışan otogarların ve havaalanlarının, her an gitmeye hazır yolcusudur.

Sonuç

İnsanın dışındaki hiçbir şey hayatın öznesi değildir. Özneye bile insan olmadan anlam yüklenemez ki mekân bile bundan vareste değildir. Eline keski ve çekici alıp taşa şekil vermek üzere hazırlanmış kişi, bütün güzelliklerin kaynağını bilerek o taşa şekil vermek istiyorsa, ona aynı zamanda bir ruh katma endişesi de taşır. Her şeyi *güzel kılma* hayatın her ânında *hâkim* görmek, zamana karşı dirençli bir hafızayı da mekâna işlemek demektir. İnşa ettiğimiz tüm yapılar, tüm mekânlar *kim* olduğumuzun örnekleridir.

İnsan, zaman ve mekân, medeniyetin üç farklı ayağı olarak kabul edilir. Hikmet ve marifet bu üçlünün harcına karılıp birleştirildikten sonra ortaya çıkan estetik sanat olarak ifade bulur. Medeniyet ve insan, zaman ve mekân aynasında kendini temaşa eder. Zaman insanın olgunluğunun, mekân medeniyetin derinliğinin aynasıdır.

Kaynakça

Baudrillard Jean, *Tüketim Toplumu*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2008

Groh Jennifer M., *Mekan Yaratmak*, Metis Yay., İstanbul, 2016

Harvey David, *Kent Deneyimi*, Sel Yay., İstanbul, 2016

Scheurmann Erich , *Göğü Delen Adam*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2017

Zygmunt Bauman, *Küreselleşme, Toplumsal Sonuçları*, Ayrıntı Yay., İstanbul, 2010

**TMS 17 KAPSAMINDA FİNANSAL KİRALAMA İŞLEMLERİNİN
RAPORLANMASI**

REPORTING FINANCIAL LEASING TRANSACTIONS WITHIN IAS 17

Kudbeddin ŞEKER¹

İbrahim ÇEMBERLİTAŞ²

Özet

Ticari hayatın uluslararası boyuta varmasının doğal bir sonucu olarak Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) ortaya çıkmıştır. Ülkelerin ticari faaliyetlerinin muhasebeleştirilmesi açısından ortak bir dil olan uluslararası muhasebe standartları her ülkede olduğu gibi ülkemizde kendi dilimize çevrilerek bu anlamda Türkiye Muhasebe Standartları (TMS) muhasebe bilimimize kazandırılmıştır. İşletmeler tarafından faaliyetlerin muhasebeleştirilmesinde ayrı ayrı belirlenmiş ortak muhasebe standartları kullanılmaktadır. Böylece benzer işlemler için kullanılacak özgün muhasebe standartları geliştirilmiştir. Finansal kiralama, işletmelerin kuruluş veya büyüme dönemine geçtiklerinde, yatırımlarını gerçekleştirmek için ihtiyaç duydukları orta vadeli finansman yöntemlerinden birisidir. Yatırımların gerçekleşmesinde banka kredileri ve özkaynakların kullanılmasına alternatif bir finansal yöntemdir.

Çalışmada TMS 17 Finansal Kiralama Standardının, faaliyetlerin ve finansal kiralamanın muhasebeleştirilmesi anlamında kullanılacak politikalara yer verilmiştir. Bu politikaların hem kiraya veren hem de kiracı açısından uygulanmasına yönelik örnekler verilip çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararası muhasebe standartları, finansal kiralama, faaliyet kiralaması

Abstract

International Accounting Standards (IAS) have emerged as a natural consequence of the international dimension of commercial life. International accounting standards, a common language for the accounting of countries' commercial activities as well as in every country it is translated to our own language as Turkey Accounting Standards (TAS) has been brought to our accounting science. common accounting standards which separately determined by the enterprises are used in accounting for activities. Thus, original accounting standards have been developed for similar transactions. Financial leasing is one of the medium term financing

¹ Doktora Öğr., İnönü Üniversitesi, kudbeddinseker@gmail.com

² Arş. Gör. Dicle Üniversitesi İİBF İşletme Bölümü ibrahimcemberlitas@hotmail.com

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

methods that businesses need to realize their investments when they enter the establishment or growth period. It is an alternative financial method for the use of bank credits and equity in the realization of investments.

In the study, the policies has been expressed which used in accounting of operating and financial lease of TAS 17 Financial Leasing Standard. The study was completed by giving examples of the implementation of these policies in terms of both leaseholder and tenant.

Key Words: International Accounting Standarts, leasing, operating lease

Giriş

İşletmeler dönemsel olarak yatırımlarını orta vadeli finansman yöntemi ile gerçekleştirmek isterler. Bu yatırımlar genelde işletmelerin kuruluş veya büyüme dönemlerine geçiş aşamalarında olmaktadır. Yatırımların gerçekleşmesinde banka kredileri ve özkaynakların kullanılmasına alternatif bir finansal yöntemdir. Finansal kiralama, özellikle KOBİ'lere yönelik alternatif bir finansman ve yatırım yöntemlerinden birisidir.

Finansal kiralama finans alanında yatırım mallarının finansman aracılığını yapması yönüyle de katma değer meydana getiren başlıca yatırım yöntemidir. Bu anlamda yatırım mallarının finansmanına teşvik edilmesi finansal kiralamaya yapılacak olan teşviklerle doğru orantılıdır. Zira finansal kiralama ekonomiye yeni bir boyut getirmesi yönüyle de üretimin ve dolayısıyla istihdamın artmasına katkıda bulunmaktadır. Tüm bunların bir sonucu olarak da teknolojinin yenilenmesine aracılık etmesiyle de refah seviyesinin artmasında da rol oynamaktadır. (DPT, 2007:111)

Türkiye Muhasebe Standartlarının (TMS) 17. Standardında düzenlenen “Kiralama İşlemleri” standardı ilk olarak 24 Şubat 2006 tarih ve 26090 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Devam eden yıllarda farklı değişiklik ve düzeltmelerle Resmi Gazete’de yeniden düzenlenmiştir. Standartta “Kiralama İşlemleri”nin kapsamı, standartta geçen tanımlar, kiralama işlemlerinin sınıflandırılması ve ilk muhasebeleştirilmeye ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.

İlgili standartta kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesine yönelik açıklamalar bulunmasına rağmen uygulamada bazı farklılıklarla karşılaşılmaktaydı. Fakat söz konusu düzeltmeler ve güncellemelerden sonra farklılıklar ortadan kaldırılmış ve muhasebeleştirme anlamında uygulamada bütünlük sağlanmıştır.

1. Finansal Kiralama

İşletme bilançolarının aktif kalemlerinin en önemlilerinden biri de duran varlıklarla ilgili bulunan finansal kiralama hesabıdır. Üretim yapmak üzere makine yada ekipman ihtiyacı olan kişi veya işletmelerin bu ihtiyaçları karşılamak üzere her zaman nakitleri olmayabilir. Bu durumda kişi

veya işletmeler makine yada ekipmanlarını bir finansal kiralama şirketi aracılığıyla temin etmektedirler.

1.1. Finansal Kiralama Kavramı

Literatürde “leasing” diye de bilinen finansal kiralama kavramına ilişkin genel kabul görmüş tanım Avrupa Leasing Birliği tarafından yapılmıştır. Söz konusu tanımda; “Finansal kiralama belirli bir süre içinde kiralayan (lessor) ve kiracı (lessee) arasında imzalanan ve üreticiden kiracı tarafından seçilip, kiralayan tarafından satın alınan bir malın, mülkiyetini kiralayanda, kullanımını ise kiracı da bırakan bir sözleşme olup, malın kullanımı belirli bir kira ödemesi karşılığında kiracıya bırakılmaktadır.” (Ceylan,1995: 55).

TMS 17’ye göre finansal kiralama “*bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan her türlü risk ve yararların kiracıya devredildiği sözleşmedir*”. VUK’ un mükerrer 290. Maddesinde, finansal kiralama “*kira süresi sonunda mülkiyet hakkının kiracıya devredilip devredilmediğine bakılmaksızın, bir iktisadi kıymetin mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan riskler ile yararların tamamının veya tamamına yakınının belli bir dönemde bedel karşılığı kiracıya bırakılması sonucunu doğuran kiralamalardır.*” (VUK, 2003) şeklinde tanımlanmıştır.

3226 sayılı FKK’ nun 4. maddesinde ise finansal kiralama sözleşmesinin tanımı “Finansal kiralama sözleşmesi kiralayanın, kiracının talebi ve seçimi üzerine üçüncü bir kişiden satın aldığı veya başka suretle temin ettiği bir malın zilyetliğini, her türlü faydayı sağlamak üzere ve belli bir süre feshedilmemek şartıyla kira bedeli karşılığında kiracıya bırakmasını öngören bir sözleşmedir” şeklinde yapılmıştır. (Köksal & Beller, 2013:150)

1.2. Finansal Kiralama Tarafları

Bir finansal kiralama işleminde taraflar finansal kiralama şirketi (kiralayan), satıcı (imalatçı) ve kiracıdan oluşmaktadır.

Finansal Kiralama Şirketi: Kiracının belirlediği varlığı, o varlığı üreten fabrika yada işletmeden satın alıp kiracıya kiralayan işletmedir. Kiralama işlemi bir finansal kiralama sözleşmesi çerçevesinde yapılır. Finansal kiralama uygulamalarına bakıldığında finansal kiralama şirketi kiralama konusu varlığı portföyünde bulundurmayıp kiracının talebi üzerine satıcısından alarak kiracıya devretmektedir. Söz konusu devirde ilgili varlığın kullanım hakkı ve bu haktan doğacak fayda da kiracıya devredilmiş olur.

Satıcı: Finansal kiralama sözleşmesinde kiracı tarafından satın alınmak istenen malın satın alındığı taraftır. Bu taraf kişi yada işletme olabileceği gibi söz konusu varlığın üretimini yapan üretici yada yalnızca satım işlemini yapan satıcı da olabilmektedir.

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

Kiracı: Finansal kiralama sözleşmesine göre finansal kiralama şirketinden malı kiralayan kişi ya da kuruluşlara kiracı denir. Hukuki işlem yapabilen bütün gerçek ve tüzel kişiler kiracı olabilir. Ancak uygulamada şahıs şirketler, ortaklar ve serbest meslek sahipleri kiracı olabilmektedir. (Köksal & Beller, 2013:151)

1.3. Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama Standardı Açısından İncelenmesi

1.3.1. Standardın Amacı Ve Kapsamı

TMS 17'nin amacı; gerçekleştirilen kiralama işlemleri ile ilgili olarak kiracı ve kiraya veren tarafından uygulanması gereken muhasebe politikalarını ve bunlara bağlı olarak yapılacak açıklamaları belirlemektir. (KGK, 2014:2)

Maden, petrol, doğalgaz vb. yeniden yaratılmayan doğal kaynakların araştırılması ve kullanımına ait kiralama işlemleri ve sinema filmleri, oyunlar, el yazıları patentler gibi hak ve ürünlerin lisans anlaşmaları dışında kalan tüm kiralama işlemleri standardın kapsamındadır. Diğer taraftan kiracıları tarafından yatırım amaçlı olarak elde tutulan gayrimenkuller, kiraya verenlerin faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verdikleri yatırım amaçlı gayrimenkulleri, kiracıları tarafından finansal kiralama çerçevesinde elde tutulan canlı varlıklar ve kiraya verenleri tarafından faaliyet kiralaması çerçevesinde kiraya verilen canlı varlıkların ölçülmesinde de bu standart uygulanmaz. Son olarak bu standart, sözleşme taraflarından birinin diğerine sözleşme konusu varlığın kullanım hakkını aktarmadığı hizmet sözleşmelerine de uygulanmaz. (KGK, 2014:2)

Finansal kiralama konusu malların yeni veya kullanılmış olması mümkündür. Sadece bu malların yurtdışından ithali halinde eski, kullanılmış, düşük kaliteli mallar için Hazine Müsteşarlığının ön izni gerekir.

Türkiye'de finansal kiralamaya konu olan mallar: (Şit & Şit, 2013;40)

- Kara ulaşım taşıtları
- Hava ulaşım taşıtları
- Deniz ulaşım taşıtları
- İnşaat ve iş makineleri
- Üretim makineleri
- Paketleme makineleri
- Ses ve görüntü ekipmanları
- Metal işleme makineleri
- Tıbbi cihazlar
- Laboratuvar donanımları
- Elektronik ve optik cihazlar
- Basın, yayın donanımları
- Tekstil makineleri
- Turizm ekipmanları
- Büro ekipmanları
- Gayrimenkuller

1.3.2. Kiralama İşlemlerinin Sınıflandırılması

Kiralama İşlemleri Standardında işlemlerin finansal değeri dikkate alınarak sınıflandırılmasına karar verilir. Finansal değerlerin dışında diğer bir husus da varlığın mülkiyetine dair riskler göz önüne alınır. Zira kiralama işlemlerine konu varlığın yarar ya da riskinin kiracı veya kiraya verende bulunma derecesine göre işlemler faaliyet kiralaması veya finansal kiralama olarak ikiye ayrılmaktadır.

Bu standartta yer alan kiralama işlemleri; kiralanan varlığın mülkiyetine ilişkin risk ve yararların kiraya verende ya da kiracıda bulunma derecesine göre sınıflandırılır. Bir varlığın mülkiyetine sahip olmaktan kaynaklanan risk ve yararların tamamının devredildiği kiralamalar, finansal kiralama olarak sınıflandırılırlar. Bunun dışındaki kiralamalar ise faaliyet kiralaması olarak sınıflandırılırlar. Söz konusu riskler atıl kapasiteden ve ya teknolojik eskimelerden kaynaklanan zarar olasılıklarını ve değişen koşullar nedeniyle getirilerde meydana gelecek olası değişiklikleri kapsarken; yararlar ise varlığın yararlı ömrü boyunca karlı işletilmesi ve değerinde artış meydana gelmesi sonucunda gelir elde edilmesinin beklenmesi ya da kalıntı değerinin nakde çevrilmesinin beklenmesi şeklinde olabilmektedir. (KGK, 2014:4)

Aşağıda yer alan bu kriterlerin tek başlarına ya da birlikte oldukları kiralama işlemleri finansal kiralama olarak kabul edilmektedir. (KGK, 2014:5)

- a) Kiralama sözleşmesinde, kiralanan varlığın mülkiyetinin kiralama süresi sonunda veya daha önce kiracıya geçeceğinin öngörülmesi
- b) Kiracıya, kiralanan varlığı buna ilişkin opsiyonun kullanım tarihinde oluşması beklenen gerçeğe uygun değerinden çok daha düşük bir bedelle satın alma opsiyonu verilmesi nedeniyle, kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle kiracı tarafından bu opsiyonun kullanılacağı beklenmesi
- c) Mülkiyet kiracıya geçmeyecek dahi olsa, kira süresinin kiralanan varlığın ekonomik ömrünün büyük bir bölümünü kapsamaması
- d) Kiralama sözleşmesinin başlangıcı itibariyle, asgari kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin, en az, kiralanan varlığın gerçeğe uygun değerine eşit olması ve
- e) Kiralanan varlığın, üzerinde büyük değişiklikler yapılmadığı sürece, sadece kiracı tarafından kullanılacak özel bir yapıda olması.

Aşağıda yer alan kriterlerin birlikte veya tek başlarına var oldukları durumlar, yine ilgili kiralama işleminin finansal kiralama olarak nitelendirilmesi sonucunu doğurur: (KGK, 2014:5)

- Kiracının kiralama işlemini feshedebilmesi durumunda, kiraya verenin fesih işleminden kaynaklanan zararlarının kiracı tarafından karşılanması

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

- Kalıntı değerın gerçeğe uygun değerindeki değışmelerden kaynaklanan kazanç ya da kayıpların kiracıya ait olması (örneğin kiralama süresi sonundaki satış gelirlerinin tamamına eşit bir kira indirimi şeklinde) ve
- Kiracının, piyasa fiyatının çok daha altında bir bedelle bir dönem daha kiralamayı sürdürme hakkının bulunması.

1.4. Finansal Kiralamanın Tarihsel Gelişimi

Gelişmiş ekonomilerde doğrudan satın alma alternatifi olarak kullanılmaya başlanmasına rağmen Leasing'in ortaya çıkışı çok eski tarihlere dayanmaktadır. Finansal kiralama ilk olarak beş bin yıl önce Sümerler tarafından kullanılmıştır.

Modern finansal kiralama Amerika Birleşik Devletlerinde 1950' li yılların başında, toprak ve ev kiralama, endüstriyel ekipmanlar ve demiryolu ekipmanlarının kiralanması ile başlamış ve tüm dünya genelinde yayılmıştır. 1960'lı yılların ortasında finansal kiralama birçok Batı Avrupa ülkelerinde ve Japonya' da kullanılmaya başlanmıştır. 1970'ler de tüm dünyada gelişen ekonomilerde artık finansal kiralama kullanılmaktadır. 1980'li yıllara kadar gelişen ekonomilerde finansal kiralama kullanılmadı. Bu dönemden sonara finansal kiralama uluslararası boyutta oldukça önemli gelişme kaydetti. Uluslararası Finansman Kurumu (IFC) , Brezilya, Türkiye, Kore Tayland ve Endonezya gibi ülkelerde finansal kiralamanın gelişmesinde önemli bir rol oynamıştır. (Karabulut, 1995:2)

Japonya'da ilk kiralama firması, 1963 yılında kurulmuş ve Japon finansal kiralama firmalarının uluslararası faaliyetleri 1980'li yıllarda başlamıştır. Dünya'da 1970'li yıllarda finansal kiralama pazarı oldukça büyümüştür. Avrupa ve Japonya'da kiralama hacmi 1970-1979 yılları arasında %800 artmıştır. Finansal kiralama firmaları, 1980'li yıllarda önemli bir tecrübe birikimine ulaşmıştır. Günümüzde fon kaynağı sağlama açısından, kiralama firmaları, gelişmiş ülkelerde önemli bir yere sahiptir. (Ceylan & Korkmaz, 2014:93)

1.5. Finansal Kiralama Avantajları

1.5.1. Kiracı Tarafından Avantajları

Finansal kiralamanın kiracı açısından avantajları aşağıda sıralanmıştır.

- Yatırımcılar için asıl önemli olan ekipmandan elde edilecek gelir olduğundan, finansman kaynaklarını kullanıp ekipmanı almak yerine finansal kiralama ile ekipmanı satın almak daha avantajlıdır.
- Finansal kiralama sözleşmesi ile şartlar sözleşmenin yapıldığı tarihte belirlendiğinden, firmalar finansal kiralama ile piyasada oluşacak olumsuz durumlardan etkilenmeyeceklerdir.

- Finansal kiralama sözleşmesinde finansal kiralamaya konu olan malın maliyeti finansal kiralama süreci sonunda amorti olduğundan, kiralama sonunda malın mülkiyetine sembolik bir bedel ile sahip olunabilir.

- Finansal kiralama işlemi kısa sürede sonuçlanır, işlemleri azdır. Şekil şartları ve ödeme koşulları iki taraf arasında belirlenir.

- Finansal kiralamanın vergisel avantajları vardır. Kira gelirlerinin kurumlar ve gelir vergisinde gider olarak gösterilmesi ve finansal kiralama sözleşmelerinin damga vergisi ve harçlardan muaf olması buna örnek gösterilebilir.

- Kısa sürede iptal edilebilecek sözleşmelerle, teknolojinin gerisinde kalınan varlık kiralamaları iptal edilebilir.

- Finansal kiralama yoluyla firmalar uzun vadeli kaynak ihtiyaçlarını sağlarlar. Dönen varlıklar öz kaynaklar ile karşılanır. Bundan dolayı aktif devir hızının artması sonucu kârlılık oranı artar.

- Finansal kiralama ile enflasyonun olumsuz etkilerinden korunur. Finansal kiralama sözleşmesi ile vade, süre ve ödenecek kiralama miktarları önceden belirlendiği için firma enflasyondan kaynaklı faiz artışlarına karşı korunmuş olur.

- Finansal kiralamaya konu olan malın mülkiyeti kiraya verenin mülkiyetinde olduğundan yatırımcının iflası durumunda finansal kiralamaya konu olan mal haciz edilemez. Böylece yatırımcı firma iflas etse bile faaliyetlerine devam eder. (Kurtaran & Günay, 2013:389) (Usta, 2008:212)

1.5.2. Kiralayan Tarafından Avantajları

Finansal kiralamanın kiralayan açısından avantajları aşağıda sıralanmıştır.

- Finansal kiralama sonucunda finansal kiralamaya konu varlığın kirası alınmadığı zaman, malın mülkiyeti kiralayan firmaya ait olduğu için, kiralayan şirket malı geri alabilir.

- Finansal kiralama firması teşviklerden yararlanabilir. Finansal kiralama sözleşmeleri her türlü damga vergisi, resim ve harçtan muaftır.

- Finansal kiralama firması sözleşmede aksi hüküm belirtilmediyse, finansal kiralamaya konu olan varlığı başka yatırımcılara kiralayarak yeniden kazanç sağlayabilir.

- Kiracının iflası durumunda, kiralayan finansal kiralamaya konu olan varlığın sahibi olduğundan finansal açıdan bir kaybı olmaktadır. (Toroslu, 1999:20) (Usta, 2008:214)

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

1.5.3. Ülke Ekonomisine Avantajları

Finansal kiralamanın ülke ekonomisine yararları aşağıda belirtilmiştir:

- Finansman maliyetlerinin düşmesini ve yatırımların artmasını sağlar.
- İşsizliğin azalmasını sağlar.
- Kaynakların rasyonel kullanımını sağlar.
- Yabancı sermayeden yararlanılmasını sağlar.
- Yeni teknolojilerin ithalini sağlar.
- Rekabetin gelişmesini sağlar (Usta, 2008:217)

1.6. Finansal Kiralama Dezavantajları

Finansal kiralamanın dezavantajları aşağıda sıralanmıştır.

- Firmalar finansal kiralama ile ilgili yapmış oldukları işlemleri bilanço aktiflerinde kayıt edemediklerinden amortisman ayıramazlar.
- Yapılan finansal kiralama sözleşmesinde, kiralama sonunda malın geri verilmesi yer almıyorsa malın hurda değerinden yararlanılamaz.
- Kiracı finansal kiralamaya konu varlık üzerinde bir değişiklik yapmak istediğinde kiralayanın iznini alması gerekir (Yalçınar & Vd., 2008:85) (Süer, 2007:88)
- Firma varlıklarının büyük bir kısmını finansal kiralama yöntemi ile sağlamışsa, başvuracağı kredi taleplerinde yeteri kadar teminat gösteremez.
- Finansal kiralama ile yapılan işlemler bilançoda gösterilmediğinden firma aktifleri denetim dışı kalır ve bu da firmanın verimliliğini azaltır (Kurtaran & Günay, 2013:389)
- Finansal kiralama, bütçe ve öz kaynak sınırlaması olmadığından bu yola çok sık başvurulması durumunda firmalar geri ödeme sorunu ile karşı karşıya kalırlar.
- Enflasyonun olduğu durumlarda, dövizle yurt dışında yapılan finansal kiralamalarda, kur riskinin kiracı üzerinde kalmasından dolayı maliyet artışına yol açar.
- Kredi limitleri dolan firmalar tarafından finansal kiralama tercih edildiği zaman, riski artan kiralama şirketleri, maliyetlerini artırmaktadır. (Muhasebe Dersleri, 2018)

1.7. Finansal Kiralama İşlemler Muhasebeleştirme Esasları

Standartta finansal kiralama işlemlerinin muhasebeleştirilmesi, kiracı açısından ve kiraya veren açısından olmak üzere ikili bir ayrıma tabi tutulmuştur. Daha sonra kendi içinde finansal kiralama ve faaliyet kiralaması açısından olmak üzere tekrardan bir ayrıma tabi tutularak muhasebeleştirme işlemleri açıklanmıştır. (Gönen & Akça, 2014)

1.7.1. Kiralama İşleminin Kiracı Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarında Gösterilmesi

Kiracılar, finansal kiralama işlemlerini kiralama sözleşmesinin başı itibariyle gerçeğe uygun değer veya asgari kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanını baz alarak varlık ve borç olarak muhasebeleştirir ve bilançolarında buna uygun olarak gösterirler. Asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri hesaplanırken kullanılması gereken iskonto oranı; tespit edilebiliyorsa kiralama işleminde zımnen kabul edilen faiz oranı, eğer tespit edilemiyorsa kiracının ek borçlanma faiz oranını kullanır. Her türlü başlangıç doğrudan maliyetleri de varlık olarak muhasebeleştirilen tutara ilave edilmelidir (KGK, 2014:6)

Kiracı işletmenin ekonomik kaynak ve yükümlülüklerinin az gösterilmesi durumunda kiralama işlemlerinin kiracının finansal oranlarında bozulma olabileceği için kiralama işlemleri finansal tablolarda gösterilmeyebilir. Bu bozulmayı önlemek için kiralama işlemlerinin kiracının bilançosunda hem varlık hem de gelecek dönemlere ait kira ödemelerinin ödenme yükümlülüğü olarak yansıtılması gerekir. Hesaplanacak tutarlar kiracının kiraladığı varlığa ait olarak yaptığı ve aktifleştirmesi gereken başlangıç doğrudan maliyetleri dahil edilmemek şartıyla kiracının bilançosunun varlık ve borç kısmına eşit tutarda kaydedilir. (KGK, 2014:6)

1.7.2. Kiralama İşleminin Kiraya Veren Tarafından Muhasebeleştirilmesi ve Finansal Tablolarında Gösterilmesi

Kiraya verenler, finansal kiralamaya konu edilmiş varlıkları bilançolarına yansıtırlar ve net kiralama yatırımı tutarına eşit tutarda bir alacak olarak gösterirler (KGK, 2014:8). Bir işlemin finansal kiralama işlemi olabilmesi için bir varlığa hukuken sahip olmanın yanında tüm risk ve yararların da kiraya veren tarafından devredilmesi gerektiği daha önce ifade edilmişti. Kiraya verenin alacaklı olduğu kira ödemeleri, yatırım ve diğer hizmetlerini karşılamak ve fayda sağlamak amacıyla, yatırdığı anaparanın geri alınması ve finansman geliri olmak üzere iki şekilde dikkate alınmaktadır (KGK, 2014:8).

Kiraya verenler tarafından üstlenilen başlangıç doğrudan maliyetlerinin kapsamında komisyonlar, hukuki masraflar ve dahili maliyetler yer alır. Ancak satış ve pazarlama işlemleri gibi

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

işlemlerden kaynaklanan genel giderleri içermez. Kiraya verenlerin üretici ya da satıcı olmadığı finansal kiralalarda başlangıç doğrudan maliyetleri, finansal kiralama işlemlerinden elde edilen gelirlerin başlangıç hesaplamalarına eklenir ve kiralama süresince gelir kaydedilecek tutarlardan düşülür. Faiz oranı ise, finansal kiralama gelirin doğrudan dahil edilecek şekilde hesaplanır. Üretici ya da satıcı konumundaki kiraya verenler tarafından katlanılan maliyetler ise başlangıç doğrudan maliyetlerinin kapsamına alınmaz. Bu yüzden katlanılan maliyetler kiralamaya ait net yatırım tutarının tespit edilmesinde dikkate alınmaz, kiralama işleminin başlangıcında oluşacak satış kazancının muhasebeleştirilmesi sırasında gider olarak dikkate alınır (KGK, 2014:8).

1.8. Finansal Kiralama İşlemlerinin Vergi Yasaları Açısından Değerlendirilmesi

Finansal kiralama ile ilgili hüküm VUK'a, 24.04.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 4842 sayılı Kanun'un 25. maddesiyle getirilmiştir. VUK'a "Finansal Kiralama İşlemlerinde Değerleme" başlığıyla mükerrer 290. madde eklenmiş ve yapılan yasal düzenleme ile finansal kiralama işlemlerinin hukuki mahiyeti veya şekli yerine, özün önceliği ilkesi benimsenmiştir. (ResmiGazete, 2003)

1.8.1. Vergi Usul Kanununa Göre Finansal Kiralama İşlemleri

VUK Mükerrer 290. Maddeye göre bir işlemin finansal kiralama olabilmesi için aşağıda sıralanan kriterlere sahip olması gerekir.

- İktisadi kıymetin mülkiyetinin kira süresi sonunda kiracıya devredilmesi
- Kiracıya kira süresi sonunda iktisadi kıymeti rayiç bedelinden düşük, bir bedelle satın alma hakkı tanınması
- Kiralama süresinin iktisadi kıymetin ekonomik ömrünün % 80'inden daha büyük bir bölümünü kapsamaması
- Sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerlerinin toplamının iktisadi kıymetin rayiç bedelinin % 90'ından daha büyük bir değeri oluşturması gerekir.

Bir kiralama işlemi Finansal Kiralama Kanunu kapsamına göre finansal kiralama olarak kabul edilmiyorsa 4842 sayılı kanunun hükümlerine de uygun değilse yapılan kiralama işlemi vergi uygulamaları açısından da finansal kiralama olarak kabul edilmez. Ancak 4842 sayılı kanunun hükümleri gereğince yapılan işlem finansal kiralama şartlarını sağlıyorsa vergi uygulamaları açısından finansal kiralama olarak kabul (ResmiGazete, 2003)

1.8.2. Kiralayana İlişkin Hükümler

Kiracı tarafından yapılacak kira ödemelerinin toplam tutarı kiralama süresi boyunca anapara artı faiz olarak aktife alınır ve aktifleştirilen alacak tutarı ile kira ödemelerinin bugünkü değeri arasındaki fark gelecek dönemlere faiz geliri olarak pasifleştirilerek kayıtlara alınır.

Kiralama konusu iktisadi kıymet de iktisadi kıymetin net bilanço aktif değerinden kira ödemelerinin bugünkü değerinin düşülmesi sonucu bulunan tutar ile değerlendirilir. Bulunan tutar sıfır veya negatif ise iktisadi kıymet iz bedeliyle değerlendirilir aradaki fark da gelir olarak kaydedilir. Bulunan tutar pozitif olursa, finansal kiralama şirketi tarafından amortismanına tabi tutulur.

Finansal kiralamaya konu iktisadi kıymetin üretimi ya da alım satımı kiralayana tarafından yapılıyorsa, iktisadi kıymetin net bilanço aktif değeri olarak rayiç bedel dikkate alınır. Rayiç bedel ile maliyet bedeli arasındaki fark normal satış işleminden elde edilen kar ya da zarar olarak işleme tabi tutulur. (ResmîGazete, VUK Seri No:319, 2003)

1.8.3. Kiracıya İlişkin Hükümler

Finansal kiralama işlemine konu iktisadi kıymeti kullanma hakkı ve sözleşmeden doğan borç, iktisadi kıymetin rayiç bedeli ya da sözleşmeye göre yapılacak kira ödemelerinin bugünkü değerinden düşük olanı ile değerlendirilir. İktisadi kıymet, aktife alınır ve karşılığında kiralayana borç kaydedilir. Kiracı tarafından aktifleştirilen iktisadi kıymet VUK'na göre amortismanına ve yeniden değerlemeye tabi tutulur. İktisadi kıymetle ilgili olarak amortisman ayrılma ve yeniden değerlendirme işlemleri sözleşmenin fesholması durumunda fesholma tarihinden itibaren kalan dönemler için yapılmaz.

Sözleşmeye göre yapılan kira ödemeleri, borç anapara ödemesi ve faiz gideri olarak ayrıştırılır ve bu işlem kira ödeme tarihlerinde kalan borç tutarına sabit bir dönemsel faiz oranının uygulanması ile yapılır. VUK'nun 285. Maddesine göre finansal kiralama borçları reeskonta tabi tutulmaz. (ResmîGazete, VUK Seri No:319, 2003)

1.8.4. Katma Değer Vergisi Ve Teşviklerden Yararlanma

4842 Sayılı Kanunun yayınlanma tarihinden itibaren uygulanan Finansal Kiralama Kanunu değiştirilmeden önceki 28. ve aynı Kanunun 31. Maddelerinde belirlenen Finansal Kiralama Kanununa göre yatırımlarda kiralayana, finansal kiralama konusu iktisadi kıymetlerle ilgili olarak bunların satın alınması durumunda uygulanan teşviklerden ve yatırımlarda yatırım indiriminden yararlanmaya devam etmeleri gerekmektedir ((ResmîGazete, VUK Seri No:319, 2003)

Finansal kiralama şirketlerine yapılan makine – teçhizat teslimlerinde uygulanacak KDV istisnasının şartları bulunmaktadır. Bu şartlar; yatırım teşvik belgesine bağlanan ve finansal kiralama ile yapılacak yatırımlarda, finansal kiralama şirketi adına yatırımcıya ait olan teşvik belgesinin eki

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

durumunda olan, teşvik belgesine sağlanmış olan destek unsurlarının tamamından yararlanılmasına olanak sağlayan teşvik belgesi düzenlenmektedir. Bu belge ile finansal kiralama şirketlerine yapılacak olan makine ve teçhizat teslimleri KDV Kanunu'nun 13/d maddesi gereğince vergiden istisna olmaktadır. Finansal kiralama şirketinin kiracının kullanması için bıraktığı makine – teçhizat ise “teslim” niteliği taşımadığından KDV'ye tabi tutulmaktadır. Finansal kiralama şirketi ile kiracının yapmış olduğu sözleşme ile belirlenen süre sonunda makine – teçhizat kiracının mülkiyetine geçmezse ve teşvik belgesinde belirlendiği şekilde gerçekleşmezse finansal kiralama şirketine yapılan teslimat aşamasında alınmayan vergi tutarları KDV Kanunu'nun 13/d maddesine göre kiracıdan vergi ziyai cezasının uygulanması sonucu gecikme faizi ile tahsili gerçekleştirilecektir. (Yıldırım, 2007:165)

1.9.6361 Sayılı Finansal Kiralama Kanunu'nun Getirdiği Yenilikler

6361 sayılı Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketleri Kanunu 28496 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak 13.12.2012 tarihinde yürürlüğe girdi. Yeni kanun gereğince taraflar sözleşmenin süresini serbestçe belirleyebileceklerdir. Henüz imal edilmemiş veya kiracıya teslim edilmemiş olsa dahi sözleşme tarihinden başlamak üzere kira bedelleri tahsil edilmeye başlanabilecektir. Malın teslim süresi taraflarca aksi kararlaştırılmadığı takdirde sözleşme tarihinden itibaren 2 yıl ile sınırlanmıştır. Finansal kiralama sözleşmelerinin noterde düzenleme şeklinde yapılması zorunluluğu kaldırmıştır. Sözleşmelerin yazılı şekilde yapılması yeterli olacak, sözleşmeler Finansal Kiralama Şirketleri Birliği tarafından tescil edilecektir. (ResmiGazete, 2012)

Tapulama Kanunu gereği gayrimenkul leasing sözleşmelerinin noterde düzenleme şeklinde yapılmaya devam edilecektir. Kendilerine mahsus özel sicili bulunan taşınır mallara (otomobil gibi) ilişkin sözleşmeler bu malların kayıtlı oldukları sicile tescil ve şerh edilecektir.

Finansal kiralama şirketlerinin faaliyet kiralaması (operasyonel kiralama) yapabilmeleri sağlandı. Bu işlem türü ile, finansal kiralamadan farklı olarak işletmelerin kısa vadeli makine ve ekipman ihtiyaçlarına yönelik tedarik hizmeti verilebilecek. Özellikle KOBİ'lerin proje bazlı faaliyet gösteren alt yüklenici işletme niteliğindeki işletmeler aldıkları projeye özel makineleri kiralayıp, proje tamamlandığında makineyi iade edebileceklerdir.

Satıp geri kiralama işlemleri yapılabilir. İşletme sermayesi açığı olan şirketler aktiflerindeki bina ve makineleri leasing şirketine satıp, satış bedelini peşin olarak leasing şirketinden tahsil etmek suretiyle bilançolarını likit hale getirip, ortaya çıkan bu fonu işlerine kanalize edebileceklerdir. Leasing şirketine geri ödemeleri ise uzun vadeye yayılmış finansal kira bedelleri şeklinde ödeyebileceklerdir.

Bilgisayar yazılımlarının çoğaltılmış nüshaları leasing'e konu olabilecek. Özellikle tasarım işleriyle uğraşan işletmeler oldukça yüksek bedelli paket programlar kullanmaktadırlar. Maddi

olmayan değer niteliğinde olmaları nedeniyle mevcut 3226 sayılı Kanun bu programların leasing'e konu edilmelerine izin vermemekteydi.

Asli niteliğini koruyan her mal bağımsız olarak leasing'e konu edilebilecek. Kanundaki düzenleme ile eklenti ve bütünleyici parçalar da leasing'e konu olabilecektir. Bu düzenleme pek çok işletmeye küçük paketler halinde yaygın şekilde finansman sağlanmasına olanak sağlayacaktır.

2. UYGULAMA

2.1.Finansal Kiralama – Kiracı İçin Muhasebeleştirme (Yücel, Sarıoğlu, Altıntaş, & Altıntaş, 2011:82)

Fener Şirketi, kiracı sıfatıyla, 1 Ocak 2015 tarihinde bir adet paketleme makinesi için ilgili olarak Bahçe Şirketi (kiraya veren) ile bir kiralama sözleşmesi imzalamıştır. Kiracı tarafından iptal edilemeyen ve 4 yıllık bir süreyi kapsayan bu sözleşmeye göre, her biri 125.000 TL tutarındaki yıllık kira ödemeleri, her takvim yılının sonunda yapılacaktır. Fener Şirketi yetkilileri söz konusu varlığın tahmini ekonomik ömrünü 5 yıl olarak belirlemişlerdir. Sözleşme süresi sona erdiğinde Fener Şirketi, 8.388,95 TL daha ödeyerek söz konusu varlığın yasal mülkiyetini devralabilecektir. Şirket yetkililerine göre söz konusu satın alma opsiyonunun kullanılması yüksek bir olasılıktır. Kiralama sözleşmesine göre ilgili kira ödemelerinin bugünkü değeri, sözleşmede belirtilen kira ödemelerinin %12 faiz oranı ile iskonto edilmesi suretiyle, 385.000 TL olarak belirtilmiştir. Sözleşmenin yukarıda belirtilen şartlarına göre oluşturulan ödeme planı aşağıdaki gibidir:

Tablo Finansal Kiralama Borcu İtfa Tablosu

Yıl	D.B. Anapara Borcu	Yıllık Kira Ödemeleri	Dönem Faizi	Anapara Ödemeleri	D.S. Anapara Borcu
1	385.000,00	125.000,00	46.200,00	78.800,00	306.200,00
2	306.200,00	125.000,00	36.744,00	88.256,00	217.944,00
3	217.944,00	125.000,00	26.153,28	98.846,72	119.097,28
4	119.097,28	133.388,95	14.291,67	119.097,28	0,00
Toplam		508.388,95	123.388,95	385.000,00	

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere gelecekte kira sözleşmesine bağlı yapılacak ödemelerin bugünkü değeri 385.000 TL olarak hesaplanmaktadır. Kiralama sözleşmesinin başlangıcında Fener Şirketi tarafından yapılan bir piyasa araştırması sonucu, aynı tip paketleme makineler için **geçerli satış fiyatının 350.000 TL** olduğu belirlenmiştir.

Fener Şirketinin söz konusu paketleme makinesi için imzaladığı kiralama sözleşmesinde belirtilen asgari kira ödemelerinin bugünkü değeri sözleşmede 385.000 TL olarak belirlenmiş

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

olmasına rağmen (%12 sözleşme faiz oranı ile), aynı tipte makinelerin sözleşme başlangıcı itibariyle Gerçeğe Uygun Değeri 350.000 TL olduğundan, kiracı, kiralanmış varlığı ilk muhasebeleştirme sırasında 350.000 TL üzerinden ölçerek muhasebeleştirmelidir. Buna göre asgari kira ödemelerini 350.000 TL ye indiren iskonto oranı, iç verim oranı yöntemi kullanılarak hesaplandığında yaklaşık %16,62 olarak bulunmaktadır. Bir başka deyişle Fener Şirketi'nin söz konusu kiralama sözleşmesine girmekle gerçekte katlandığı faiz oranı %16,62 dir. Buna göre finansal kiralama itfa tablosu bu faiz oranı üzerinden aşağıdaki şekilde yeniden hazırlanmıştır.

Yıl	D.B. Anapara Borcu	Yıllık Kira Ödemeleri	Dönem Faizi	Anapara Ödemeleri	D.S. Anapara Borcu
1	385.000,00	125.000,00	58.181,54	66.818,46	283.181,54
2	283.181,54	125.000,00	47.074,11	77.925,89	205.255,65
3	205.255,65	125.000,00	34.120,26	90.879,74	114.375,90
4	114.375,90	133.388,95	19.013,05	114.375,90	0,00
Toplam		508.388,95	158.388,95	350.000,00	

İstenen:

a) Kiracı için söz konusu kiralama sözleşmesi ile ilgili kiralama süresi başlangıcında yapılacak günlük defter kaydını gösteriniz.

b) Fener Şirketinin 31/12/2015 ve 31/12/2016 tarihinde kiralama sözleşmesi ile ilgili yapması gerekli günlük defter kayıtlarını gösteriniz. (Yücel, Sarıoğlu, Altıntaş, & Altıntaş, 2011:81)

Çözüm: İlk muhasebeleştirme

----- 01.01.2015 -----	
KİRALANMIŞ MAKİNELER (MDV)	350.000,00
ERTELENMİŞ FİN. KİR. BORÇLANMA MALİYETLERİ	158.388,95
FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	508.388,95
----- / -----	

Ülkemizde 2003 yılında yapılan yasal düzenlemeden bu yana kiracı sıfatı ile finansal kiralama sözleşmesine taraf olan işletmeler sözleşme konusu varlığı kendi finansal tablolarında maddi olmayan duran varlıklar altında sınıflandırarak raporlamaktadırlar. KOBİ TFRS finansal kiralama sözleşmesi kapsamında edinilen ekonomik değer fiziksel varlığı bulunması durumunda diğer maddi duran varlıklarla birlikte raporlanmasını öngörmektedir.

Finansal kiralama ile edinilen ilk edinme sırasında değeri, sözleşme süresince yapılacak ödemelerin sözleşmeye göre bugünkü değeri ile ilgili varlığın sözleşme günkü GUD arasından düşük olanı olarak belirlenir.

Ülkemizde finansal kiralama sözleşmesine kiracı sıfatı ile girecek işletme önce satın almak istediği varlığın maliyeti ile ilgili piyasa araştırmasını yaparak tedarikçi seçimini tamamlamakta, daha sonra söz konusu alımın finansmanı için bir finansal kiralama şirketi ile anlaşmaktadır. Böyle bir durumda sözleşmede yazan kira ödemelerinin bugünkü değeri ile varlığın GUD arasında anlamlı bir fark bulunmayacağından, doğrudan sözleşmeye göre varlığın değerini ve gelecekte gerçekleşecek faiz giderlerini muhasebeleştirmek yerinde olur.

Buradaki örnek ise, ilgili makinenin başka bir yerden finansal kiralama sözleşmesine girilmeden alınması durumunda, finansal kiralama sözleşmesinde faiz bedelleri dışında kalan tutardan daha düşük bir bedelle edinileceğini öngörmektedir. Böyle bir anlaşma kiracı (alıcı) tarafından, ancak sözleşme faiz oranının, alternatif borçlanma araçlarının faiz oranlarından daha cazip olarak tanımlanması ile kabul edilir. Satıcı (kiraya veren) genellikle cazip bir faiz oranı önerirken piyasa faizleri dikkate alındığında kendi aleyhine oluşacak farkı, ilgili varlığın sözleşmede yazılı vade farksız satış bedelini artırarak telafi eder. Sonuçta gerçekte alıcının (kiracı) katlandığı faiz oranı, sözleşmede yazandan fazla olmaktadır.

a) Birinci yılsonunda geri ödeme (kira ödemesi) ve faiz kaydı:

----- 31.12.2015 -----	
FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	125.000,00
BANKALAR	125.000
----- 31.12.2015 -----	
FAİZ GİDERİ	58.181,54
ERTELENMİŞ FİN.KİR.	
BORÇLANMA MALİYETLERİ	58.181,54
----- / -----	

Birinci yıl sonunda amortisman kaydı:

----- 31.12.2015 -----	
AMORTİSMAN GİDERLERİ HESABI *	70.000
BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	70.000
----- / -----	
*350.000 X %20 = 70.000 TL	

İkinci yıl sonunda geri ödeme (kira ödemesi) ve faiz kaydı:

----- 31.12.2016 -----	
FİNANSAL KİRALAMA BORÇLARI	125.000
BANKALAR	125.000
----- .../.../... -----	

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

----- 31.12.2016 -----	
FAİZ GİDERİ	47.074,11
ERTELENMİŞ FİN.KİR.	
BORÇLANMA MALİYETLERİ	47.074,11
----- / -----	

İkinci yıl sonunda amortisman kaydı:

----- 31.12.2016 -----	
AMORTİSMAN GİDERLERİ HESABI *	70.000
BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	70.000
----- / -----	

*350.000 X %20 = 70.000 TL

2.2. Finansal Kiralama – Kiraya Veren İçin Muhasebeleştirme (Yücel, Sarıoğlu, Altıntaş, & Altıntaş, 2011:85)

Yukarıdaki örnekte verilen finansal kiralama sözleşmesinin geçerli olduğu varsayınız. Kiraya veren Bahçe İşletmesi, sözleşmeye konu varlığı 230.000 TL mâl etmiştir. Bahçe İşletmesi ürettiği paketlenme makinelerini finansal kiralama sözleşmesi düzenleyerek sattığı gibi, peşin satışta yapmaktadır. İşletmenin söz konusu paketlenme makinesi için belirlediği peşin satış fiyatı 350.000 TL dir. Şirket bir pazarlama aracı olarak finansal kiralama sözleşmesinde piyasa faizlerine oranla daha düşük bir faiz oranı belirtmekte, ancak söz konusu farklılıktan doğan kaybını sözleşme bedelini peşin satış fiyatından daha yüksek belirleyerek telafi etmektedir. Bu örnekte söz konusu bedel 385.000 TL olarak belirlenmiştir.

İstenen:

a) Bahçe Şirketi için söz konusu kiralama sözleşmesi ile ilgili kiralama süresi başlangıcında yapılacak günlük defter kaydını gösteriniz.

b) Bahçe Şirketinin 31/12/2015 ve 31/12/2016 tarihinde kiralama sözleşmesi ile ilgili yapması gerekli günlük defter kayıtlarını gösteriniz.

a) İlk muhasebeleştirme:

----- 01.01.2015 -----	
FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	508.388,95
SATIŞLAR	350.000,00
ERTELENMİŞ FİN.KİR. FAİZ GELİRLERİ	158.388,95
----- 01.01.2015 -----	
SATILAN MAMUL MALİYETİ	230.000,00
MAMUL STOKU HESABI	230.000,00
----- / -----	

b) Birinci yıl sonunda anapara tahsilatı ve faiz kaydı:

----- 31.12.2015 -----	
BANKALAR	125.000,00
FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	125.000,00
----- 31.12.2015 -----	
ERTELENMİŞ FİN.KİR.FAİZ GELİRLERİ	58.181,54
FAİZ GELİRİ	58.181,54
----- / -----	

c) İkinci yıl sonunda anapara tahsilatı ve faiz kaydı:

----- 31.12.2016 -----	
BANKALAR	125.000,00
FİNANSAL KİRALAMA ALACAKLARI	125.000,00
----- 31.12.2016 -----	
ERTELENMİŞ FİN.KİR.FAİZ GELİRLERİ	47.074,11
FAİZ GELİRİ	47.074,11
----- / -----	

2.3. Finansal Kiralama – Makine Kiralama Örneği (Gökçen, Ataman, & Çakıcı, 2011:259)

İşletme 01.11.2009 tarihinde 50.000 TL bedelle bir iş makinesi satın almıştır. İş makinesinin ekonomik ömrü 10 yıldır. İşletme satın aldığı bu iş makinesini aylığı 1.500 TL den 4 aylığına B şirketi'ne kiraya vermiştir. Kiralayan ve kiracı işletmeler açısından muhasebe kayıtlarını düzenleyiniz.

Çözüm: Kiralayan İşletmenin Muhasebe Kayıtları:

----- 01.11.2009 -----	
TESİS MAKİNE CİHAZALAR	50.000,00
SATICILAR	50.000,00
----- .../.../... -----	
----- 30.11.2009 -----	
BANKALAR	1.500,00
FAAL. İLG. DİĞ. OLAĞAN GELİRLER	1.500,00
----- 31/12/2009 -----	
GENEL YÖNETİM GİDERİ	2.000,00
BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR	2.000,00
----- .../.../... -----	

TMS 17 Kapsamında Finansal Kiralama İşlemlerinin Raporlanması

Kiracı İşletmenin Muhasebe Kayıtları

-----30/11/2009-----	
GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	1.500,00
BANKALAR	1.500,00
-----31.12.2009-----	
GENEL ÜRETİM GİDERLERİ	1.500,00
BANKALAR	1.500,00
-----.../.../...-----	

Kaynakça

- Ceylan, A., & Korkmaz, T. (2014). *Finansal Teknikler*. Bursa: Ekin Yayınevi.
- DPT. (2007). *Finansal Hizmetler Özel İhtisas Komisyonu Raporu, DPT: 2543- ÖİK :559*. Ankara: Devlet Planlama Teşkilatı.
- Gökçen, G., Ataman, B., & Çakıcı, C. (2011). *Türkiye Finansal Raporlama Standartları Uygulamaları*. İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Gönen, S., & Akça, N. (2014). Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17 Kiralama İşlemleri Standardı ve Vergi Usul Kanunu Açısından Muhasebeleştirilmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*(64), 71-94.
- Karabulut, R. (1995). Assessment of Leasing Practice in Turkey. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). University of Bradford.
- KGK. (2014, 11 12). TMS 17 Kiralama İşlemleri. Ankara.
- Köksal, A., & Beller, B. (2013). Finansal Kiralama İşlemlerinin TMS 17, Vergi Mevzuatı, BDDK Tebliği Açısından İncelenmesi ve Muhasebe Uygulamaları. *Niğde Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(2), 150-171.
- Kurtaran, A., & Günay, B. (2013). Türkiye'de Leasing ve Leasing Şirketlerinin Etkinliklerinin VZA Yönetimi İle Ölçülmesi. *17. Finans Sempozyumu*. Muğla.
- Otlu, F. (2015). Muhasebe Standartları Doktora Ders Notları. 137-141. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- ResmiGazete. (2003, 07 01). VUK Seri No:319. *Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği*.
- ResmiGazete. (2012, 12 13). 28496 Sayılı Resmi Gazete. *Finansal Kiralama, Faktöring ve Finansman*. T.C. Başbakanlık.

- Süer, S. (2007). Uluslararası Piyasalarda Alternatif Finansman Kaynakları Açısından Özel Sektör Tahvil Fiyatlaması; Uygulama. (*Yayımlanmamış Doktora Tezi*). İstanbul: Marmara Üniversitesi.
- Toroslu, M. (1999). *Uygulamalı Dış Ticaret İşlemleri ve Muhasebesi* (2. Baskı b.). İstanbul.
- Usta, Ö. (2008). *İşletme Finansı ve Finansal Yönetim*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- VUK. (2003, 07 01). VUK. (G. İ. Başkanlığı, Dü.) 05 03, 2018 tarihinde VUK Genel Tebliği: <http://www.gib.gov.tr/node/87375> adresinden alındı
- www.muhasabe.dersleri.com. (2018). 05 01, 2018 tarihinde Muhasebe Dersleri: <http://www.muhasabedersleri.com/dis-ticaret/leasing-2.html> adresinden alındı
- Yalçın, K., & Vd. (2008). *Finansal Teknikler ve Türev Araçlar*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Yıldırım, H. (2007). Finansal Kiralama Şirketlerine Yapılan Makine-Teçhizat Teslimlerinde Katma Değer Vergisi İstisnası. *Mali Çözüm Dergisi*(83), 165-170.
- Yücel, G., Sarıoğlu, K., Altıntaş, T., & Altıntaş, N. (2011). *TMS ve KOBİ TFRS UYGULAMALAR Örnekler, Vak'alar*. İstanbul: TÜRMOB.